

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie

**Analýza situace příjemců příspěvku na živobytí
bez přístřeší ve správním obvodu kontaktního
pracoviště Úřadu práce v Bruntále**

**Analysis of the situation of beneficiaries living without shelter
in the administrative district of Labour office in Bruntál**

Bakalářská práce

Lenka Měrková, DiS.

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Bc. Zbyněk Vočka

Olomouc 2015

Autorské prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci vypracovala samostatně a při jejím zpracování jsem použila jen zdroje, které jsou uvedeny v seznamu literatury.

V Oborné dne 20.3.2015

.....

Lenka Měrková, DiS.

Poděkování

Děkuji Mgr. Bc. Zbyňku Vočkovi za konzultace, odborné vedení, cenné rady a návody při zpracování bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	5
1 Sociální politika	7
1.1 Definice sociální politiky.....	7
1.2 Vybrané pojmy z oblasti sociální politiky	8
2 Systém pomoci v hmotné nouzi	12
2.1 Vymezení pojmu pomoc v hmotné nouzi.....	12
2.2 Životní a existenční minimum	14
2.3 Dávky pomoci v hmotné nouzi.....	15
3 Nezaměstnanost	18
3.1 Základní charakteristika nezaměstnanosti	18
3.2 Typy nezaměstnanosti	19
3.3 Důsledky dlouhodobé nezaměstnanosti.....	20
4 Osoby bez přístřeší.....	23
4.1 Vymezení pojmu bezdomovectví	23
4.2 Příčiny bezdomovectví	26
4.3 Sociální služby a zařízení určené osobám bez přístřeší.....	28
4.4 Sociální služby a zařízení určené osobám bez přístřeší v okrese Bruntál	32
5 Metodologie empirického šetření.....	34
5.1 Cíl empirického šetření.....	34
5.2 Metoda šetření, technika sběru a zpracování dat	34
5.3 Vymezení výběrového souboru	35
5.4 Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Ostravě - kontaktní pracoviště Bruntál.....	36
5.5 Výzkumné otázky	37
6 Výsledky empirického šetření.....	39
6.1 Analýza dat	39
6.2 Výsledek analýzy dat.....	52
Závěr.....	54
Seznam použité literatury a pramenů	55
Seznam tabulek a grafů	59
Přílohy	61

Úvod

Kdo je osobou bez přístřeší? Pohledy na tyto jedince se různí. Někteří zastávají názor, že jde o osoby špinavé, zarostlé a nevábně zapáchající, jež nás obtěžují svým žebráním u obchodů, často požívající alkohol, drogy a páchající trestnou činností. Lze se však setkat také s tvrzením, že jde o jedince, kteří mají zúžený význam slova „budoucnost“ na jedinou snahu, snahu přežít další noc a dočkat se rána. Svůj majetek ukrývají v igelitové tašce a zdánlivě bezcílně se toulají ulicemi měst. Právě na zmíněných úhlech pohledu vyvstává otázka, zda jsou dobří či špatní. S osobami bez přístřeší jsou často spojovány termíny bezdomovec či bezdomovectví.

V naší zemi se termín bezdomovectví objevil až v souvislosti se změnou politického systému v roce 1989. Bezdomovectví však existovalo i v období před rokem 1989 ve svojí skryté formě, jen termín bezdomovectví nebyl používán. Každý člověk musel někde pracovat a někam patřit, ideologie socialismu v naší podobě popírala možnou chudobu. Sociální politika státu spočívala v zajištění práce i pro všechny méně výkonné či handicapované jedince. Bylo tedy zcela nemyslitelné, že by někteří lidé přežívali na ulici. O bezdomovectví se tudíž nehovořilo, společností bylo tabuizováno, a tak i neřešeno.

Problém bezdomovství, jako zdánlivě neznámý jev, se u nás začal ve své neskryté podobě projevat po tzv. sametové revoluci v roce 1989. Důvodem byla změna politického systému, ve kterém se mnozí lidé nebyli schopni přizpůsobit nově nabyté svobodě či změně životního stylu, které s sebou revoluce přinesla.

Bezdomovectví je spletitý problém, který zasahuje nejen samotného jedince, ale i celou společnost. V současnosti je tento problém ve společnosti skloňován v mnoha podobách, neboť je stále viditelnější a nabírá na svojí intenzitě. Důsledků i příčin bezdomovství je spousta. Adaptace jedince na životní změny či ztráty je různá. Mnozí se s určitými

problémy dokáží vypořádat sami, někteří se však mohou dostat do situace, ze které se již bez cizí pomoci neobejdou. Asi nikdo z nás si nedovede představit, že by se ocitl bez přístřeší a zůstal sám. Ztratil by rodinu, domov, zaměstnání i přátele. Přežíval tak ze dne na den na ulici, bez plánů do budoucnosti. Osoby bez přístřeší žijí většinou přítomností, protože budoucnost je pro ně příliš nejistá a vzdálená.

Bakalářskou práci věnuji problematice osob bez přístřeší pobírajících dávku pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí na kontaktním pracovišti Úřadu práce v Bruntále.

V teoretické části práce vymezím obor sociální politiky a pojmy související s problematikou osob bez přístřeší. Následně definuji systém pomoci v hmotné nouzi, jehož prostřednictvím je realizována pomoc osobám v nepříznivých sociálních situacích spojených se ztrátou bydlení. Dále charakterizuji nezaměstnanost, její typy a důsledky. Poslední kapitola bude věnována osobám bez přístřeší a jim určeným sociálním službám a zařízením.

Cílem práce je zjistit, kolik osob pobírajících dávku pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí se nachází bez přístřeší, zda jsou tyto osoby v evidenci registrované nezaměstnanosti, jestli je dávka pomoci v hmotné nouzi jediným zdrojem jejich příjmů a z jakého důvodu nevyužívají pobytové služby určené pro osoby bez přístřeší. Učiním tak za pomoci analýzy dokumentů a dotazníkového šetření.

1 Sociální politika

S oborem sociální politiky je spojen život všech občanů v naší zemi. Předmětem oboru jsou sociální témata, která mohou zasahovat do života jedince a jeho rodiny prakticky denně. Do její oblasti spadá i poskytování sociálních dávek nebo sociálních služeb. V první kapitole uvádím několik definic sociální politiky a současně vybrané pojmy vztahující se k problematice osob bez přístřeší. Další z nich budou obsaženy nebo blíže popsány v následujících kapitolách.

1.1 Definice sociální politiky

Spojením slov sociální a politika definuje Tomeš sociální politiku jako: „*Soustavné a cílevědomé úsilí jednotlivých sociálních subjektů ve svém zájmu udržet nebo dosáhnout změny ve fungování nebo podpořit rozvoj svého či jiného sociálního systému nebo soustavy nástrojů k realizaci své či jiné sociální politiky.*“ Jedná se o rozhodování či nerozhodování a činnost či nečinnost určitých sociálních subjektů, na jejímž základě dochází k rozvoji, fungování nebo změně systému (Tomeš, 2010, s. 29). Sociální politika sleduje, jak jsou uplatňovány, formulovány a realizovány záměry politických cílů v oblasti sociálních služeb. Její činnost vede k utváření systémů sociálních institucí, prostřednictvím kterých se naplňují ústavní práva občanů (Tomeš, 2001, s. 21).

Rozlišením sociální politiky na vědní obor a praktickou činnost se ve své knize zabývá autor Potůček. Sociální politika jako praktická činnost utváří vztahy mezi lidmi a sociální podmínky, ve kterých žijí. Všichni lidé jsou jí účastni a určitým způsobem, ať už prostřednictvím rodiny nebo samotného jedince, ji spoluutváří. Současně však každý podléhá sociálním podmínkám, které není schopen ovlivnit. Hlavní cíl sociální politiky směřuje k zabránění ekonomickému a sociálnímu ohrožení člověka, eventuálně k vytvoření vhodných podmínek napomáhajících rozvoji jedinců i celých sociálních skupin (Potůček, 1998, s. 30). Sociální politika jako vědní obor pak analyzuje postupy utváření

a realizace politik souvisejících se sociálními podmínkami života člověka a vzájemných vztahů mezi jednotlivci (tamtéž, s. 31).

Koldinská na sociální politiku nahlíží zejména jako na snahu koncipovat politiku státu tak, aby vznikl systém chránící společnost před vznikem sociálních patologií a zajistil v ní sociální soudržnost (Koldinská, s. 21, 2007).

Z pohledu Krebse není pojem sociální politika jednoznačný. Dle autora ji lze velice obecně charakterizovat jako politiku prvotně směřující k člověku za účelem rozvoje jeho osobnosti, vloh a kvality života (Krebs, 2007, s. 17). Pojímá ji jako komplex podmíněný vazbou na společnost a ovlivněný mnoha faktory, mezi nimiž existují četné vazby. Sociální politika je tudíž těsně propojena se svým společenským okolím. Je typická pro každou zemi a dobu, současně má i některé společné znaky (tamtéž, s. 20).

Sociální politika je dle Kotlána a kol. soubor opatření, která přináší lepší životní podmínky jedince a zabezpečuje sociální rovnováhu v hospodářských a politických oblastech dané země. Mezi nositele sociální politiky patří stát a řada dalších institucí a orgánů (Kliková, Kotlán a kol., 2006, s. 236).

1.2 Vybrané pojmy z oblasti sociální politiky

Do druhé podkapitoly jsem zařadila pojmy, které úzce souvisí s problematikou bezdomovství. Prostřednictvím níže uvedených termínů přiblížím stav, ve kterém se osoby bez přístřeší nacházejí a dále způsoby pomoci napomáhající řešení jejich obtížné sociální situace. Obsah podkapitoly má své opodstatnění v souvislosti s praktickou částí práce.

Sociální událost je považována za sociální riziko, které je v rámci sociální politiky a legislativy akceptováno jako závažné. Postižená osoba nebo rodina potřebuje sociální ochranu, protože není schopna situaci vyřešit

v rámci vlastních sil. Existence člověka je v případě sociální události ohrožena sociálně i ekonomicky (Tomeš, 2010, s. 186-187).

Sociální potřebnost má stejný lexikální význam jako hmotná nouze. Jedná se o stav nedostatečného příjmu, kdy příjem osoby nezaručuje zabezpečení základních životních potřeb. S termínem sociální potřebnost se začalo pracovat v souvislosti s přijetím zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, který byl platný do konce roku 2006. Systém dávek poskytovaných z důvodu sociální potřebnosti byl od ledna 2007 nahrazen systémem dávek pomoci v hmotné nouzi na základě zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.

Sociální vyloučení se týká osob vyloučených ze sociálního prostředí dostupného jiným sociálně začleněným občanům, a to z důvodu, že nemají přístup k základním službám a zdrojům (Tomeš, 2011, s. 232). Dle Matouška se jedná o nedostatečnou participaci člověka případně skupin osob na životě celé společnosti. Sociálně vyloučení jedinci jsou chudí, postrádají uplatnění na trhu práce, nemají dostatečný příjem a uspokojivé bydlení. Zpravidla žijí v izolaci nebo v menší skupině obdobně deprivovaných osob nacházejících se na okraji společnosti. (Matoušek, 2008, s. 205). Bezdomovectví je označováno jako forma extrémního sociálního vyloučení.

Sociální nouze nastává v případě, když se člověk není schopen o sebe postarat sám. Důvodem může být duševní nebo fyzická bezmocnost, popřípadě kombinace obou (Arnoldová, 2012, s. 11). Matoušek uvádí, že se osoba ocitá ve stavu sociální nouze, pokud si fakticky není schopna zajistit své primární životní potřeby, a to z různě závažných příčin. V současné právní úpravě je používán termín hmotná nouze (Matoušek, 2008, s. 198).

Sociální práva jsou občanům zaručena prostřednictvím orgánů státu. Každému jednotlivci má být umožněn důstojný život nehledě na jeho společenský status, příjem a majetek. Sociální práva jsou zakotvena

v zákoně č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. Ta je součástí ústavního pořádku České republiky.

Sociální zabezpečení je dle Krebse: „*Soubor institucí, zařízení a opatření, jejichž prostřednictvím a pomocí se uskutečňuje předcházení, zmírňování a odstraňování následků sociálních událostí občanů.*“ Shodným autorem je sociální zabezpečení také vnímáno jako soubor opatření, které utvářejí solidaritu s jedinci ohroženými z důvodu nedostatku příjmů, popřípadě se ocitají v situacích vyžadujících mimořádné finanční náklady (Krebs, 2007, s. 162-163). Systém sociálního zabezpečení tvoří tři základní pilíře: systém sociálního pojištění, systém státní sociální podpory a systém sociální pomoci.

Sociální ochrana je Matouškem definována jako: „*Systematické úsilí veřejnoprávního subjektu o předcházení a řešení obtížných životních situací, jež vedou k nepříznivé sociální situaci/sociální nouzi.*“ Systém sociální ochrany nastupuje do popředí v situacích, kdy jednotlivec není schopen dané situace zvládnout sám ani s pomocí vlastní rodiny. Jako příklad sociální ochrany lze uvést poskytování sociálních služeb a dávek (Matoušek, 2008, s. 198).

Sociální pomoc je jedna z nejstarších forem přerozdělování, kdy stát pomáhá prokazatelně potřebným. Dle Potůčka je uplatňována v případě, kdy se osoby nacházejí v ohrožující životní situaci, kterou nejsou schopny samy nebo s pomocí jiných zdrojů překlenout (Potůček, 1995, s. 73). Sociální pomoc se poskytuje při splnění určitých podmínek ve formě peněžních a věcných dávek nebo služeb. U příjemců dávek sociální pomoci bývá mimo jiné zjišťována i jejich majetková situace (Matoušek, 2008, s. 200).

Sociální služby jsou legislativně upraveny zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Tomeš rozděluje poskytování těchto služeb na sociální péči, která ji v rámci veřejnoprávní nebo soukromoprávní instituce vykonává ve prospěch druhých osob nebo jako sociální práci určenou osobám v sociální nouzi. Nehmotná plnění se poskytují

v případech, kde je to sociálně účelnější (Tomeš, 2010, s. 38). Cílem sociálních služeb je zlepšit kvalitu života jejich uživatelům (Matoušek, 2008, s. 203).

Příjem vymezuje Matoušek jako: „*Souhrn finančních prostředků, které jednotlivec, rodina nebo jiná skupina v určitém období přijímají.*“ (Matoušek, 2008, s. 160).

Sociální dávky jsou hmotná plnění. Jedná se o peněžní dávky a věcné dávky. Mezi věcné dávky patří například oblečení nebo potraviny (Koldinská, 2007, s. 21). Autor Tomeš pod tímto pojmem rozumí majetkový převod ve prospěch osob formou věcí nebo peněz. Rozhodujícím faktorem pro poskytnutí věcné nebo peněžité dávky je sledovaný účel (Tomeš, 2010, s. 338-339).

2 Systém pomoci v hmotné nouzi

Stěžejní právní normou upravující oblast pomoci v hmotné nouzi je zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2007. Dalším právním předpisem je vyhláška č. 389/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi. Pro stanovení podmínek nároku a výše dávek pomoci v hmotné nouzi je nezbytný zákon č. 110/2006, o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

Systém pomoci v hmotné nouzi je moderním prostředkem pomoci, která směřuje k osobám s nedostatečným příjmem a současně je motivuje k aktivnímu úsilí při zajišťování prostředků k uspokojování životních potřeb. Systém je postaven na principu zvýhodňujícím pracující osoby před osobami, které nepracují nebo se práci vyhýbají. Opatření má předcházet sociálnímu vyloučení jedinců.

V kapitole se věnuji vymezení pojmu pomoc v hmotné nouzi i institutu životního a existenčního minima. V poslední podkapitole se zaměřuji na jednotlivé dávky pomoci v hmotné nouzi poskytované v rámci systému. Kapitola souvisí s praktickou částí práce, kde se zabývám příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi příspěvku na živobytí.

2.1 Vymezení pojmu pomoc v hmotné nouzi

Prvně se s pojmem hmotná nouze lze setkat v článku 30 odstavec 2 zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. Avšak prakticky není na základě tvrzení Becka a kol., tento termín výslovně vymezen v žádném právním předpise, včetně zákona o pomoci v hmotné nouzi. Z určitých ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi lze vyvodit, že pojmem hmotná nouze se definuje stav, kdy osoba nebo více společně posuzovaných osob se nachází ve specifické sociální situaci. Tento stav nastává v případě, kdy osoba nebo více společně posuzovaných osob nemají

dostatečný příjem ani ostatní předměty či služby nezbytně nutné pro jejich život (Beck a kol., 2012, s. 17).

Důvodem stavu hmotné nouze může být dle Tomeše nízký příjem, snížení nebo ztráta příjmu následkem nemoci, invalidita, stáří a podobně. Osoba, která se ocitá v této situaci, nemá k dispozici ani majetek, který by mohla prodat, pronajmout či jinak využít, a tímto způsobem pak nabýt prostředky k pokrytí svých potřeb (Tomeš, 2001, s. 153).

Nárok na pomoc v rámci systému státní pomoci je popsán Matouškem ve Slovníku sociální práce. Podmínkou nároku je, aby příjem osoby nedosahoval tzv. částky na živobytí, ze které je stav hmotné nouze odvozen. Současně si osoba nesmí být schopna vlastním přičiněním příjem zvýšit nebo ji nepostačuje k zajištění odůvodněných nákladů na bydlení. Ve výše uvedených případech pak vzniká nárok na dávky pomoci v hmotné nouzi (Matoušek, 2008, s. 141).

V souladu s ustanovením zákona o pomoci v hmotné nouzi určují Břeská a Vránová dvě situace definující stav hmotné nouze, které jsou podmínkou vzniku nároku na dávky pomoci v hmotné nouzi, a to příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení. První z nich označuje osobu nacházející se v hmotné nouzi, pokud její příjem a příjem společně posuzovaných osob nedosahují po odečtení přiměřených nákladů na bydlení částky živobytí. Současně se má za to, že si příjem nemohou zvýšit především výdělečnou činností. Ve druhé situaci osoby částky živobytí dosahují, ať už samy nebo společně s příspěvkem na živobytí, ale celkový příjem jim nestačí k pokrytí odůvodněných nákladů na bydlení a služeb bezprostředně s bydlením spojených (Břeská, Vránová, 2008, s. 39). Kromě výše uvedeného stanovuje zákon i několik dalších situací, kdy se osoba nachází v hmotné nouzi nebo ji za ni lze považovat. Jedná se mimo jiné o jedince bez dostatečného příjmu, kterým tento stav vážně ohrožuje zdraví nebo se ocitají v nepříznivé životní situaci (tamtéž, s. 40).

Arnoldová označuje systém pomoci v hmotné nouzi jako jediný, ve kterém je testován příjem osob a jejich celkové majetkové a sociální poměry (Arnoldová, 2012, s. 11).

2.2 Životní a existenční minimum

Životní a existenční minimum je v našem právním řádu upraveno zákonem č. 110/2006, o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. Právní norma je účinná od 1. ledna 2007. Na základě výše uvedené právní normy jsou posuzovány příjmy a okruhy společně posuzovaných osob žadatelů o dávky pomoci v hmotné nouzi.

Matoušek dle zákona uvádí, že životní minimum je: „*Minimální hranice peněžních příjmů fyzických osob k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.*“ Existenční minimum je nižší a je stanoveno jako minimální hranice příjmu osob, která je nezbytná pro zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb v míře umožňující přežití. Částky životního i existenčního minima jsou přímo definovány právní normou. Jejich výše může být upravována k 1. lednu příslušného kalendářního roku nařízením vlády. Změna je možná i mimořádně, a to v závislosti na vývoji indexu spotřebitelských cen (Matoušek, 2008, s. 59).

Kromě částek životního a existenčního minima a jejich valorizace je v zákoně určen i okruh společně posuzovaných osob, který je především využíván ke stanovení okruhu u dávek pomoci v hmotné nouzi příspěvku na živobytí (od 1.1.2015 v souvislosti s novelou zákona o pomoci v hmotné nouzi i u dávky doplatek na bydlení) a v určitých situacích u dávky mimořádné okamžité pomoci. Právní předpis obsahuje i způsob posouzení, jestli osoby dosahují částek životního nebo existenčního minima a zároveň, zda jsou jejich příjmy započitatelné či nezapočitatelné (Beck a kol., 2012, s. 18).

Částky životního minima, respektive jejich výše, jsou odstupňovány s ohledem na věk posuzovaných osob. U osob do 26 let je výše životního

minima závislá na tom, zda se jedná o nezaopatřené děti, či nikoli. Celkem jsou rozlišeny čtyři věkové skupiny (Břeská, Vránová, 2008, s. 22). Břeská a Vránová v souladu se zákonem určují i osoby, u kterých nelze aplikovat existenční minimum. Jedná se o jedince požívající starobní důchod, osoby plně invalidní nebo starší 68 let a nezaopatřené děti (tamtéž, s. 23).

Životním minimum, udáváno obvykle peněžní částkou, je společensky uznaná minimální hranice příjmu, kterou za určitých podmínek garantuje stát všem občanům. Existenční minimum je stanoveno pro osoby nacházející se ve stavu hmotné nouze (Krebs, 2007, s. 118-119). Jedná se o jednotlivce, kteří mají předpoklady pro zlepšení své nepříznivé sociální a ekonomické situace, ale nejsou ochotni na její změně spolupracovat (tamtéž, s. 271).

Oficiální životní minimum je kritériem při zajišťování dočasné ochrany před sociální a hmotnou nouzí občanů (Arnoldová, 2012, s. 41). Pokud má jednatel nebo domácnost nižší příjem než oficiální, tedy vládou stanovené životní minimum, může se obrátit s žádostí o finanční výpomoc na příslušný orgán státní správy (tamtéž, s. 43).

2.3 Dávky pomoci v hmotné nouzi

Na úvod podkapitoly zařazuji pojem živobytí, který je důležitou součástí zákona o pomoci v hmotné nouzi. Dále se zabývám jednotlivými dávkami pomoci v hmotné nouzi. Jedná se o opakující se dávky, kterými jsou příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení. Poslední z nich je dávka jednorázová nazvaná mimořádná okamžitá pomoc.

Pojem živobytí není dle Becka a kol. v zákoně o pomoci v hmotné nouzi přímo definován. Z ustanovení zákona lze vyvodit, že se živobytím rozumí peněžní částka, která je potřebná k pokrytí základních životních potřeb člověka, a to na jisté společensky sjednané úrovni (Beck a kol., 2012, s. 57). Výše živobytí se odvíjí od částek životního a existenčního minima. U stanovení částky je zohledňována i snaha jednotlivce zvýšit si příjem

vlastním přičiněním (uplatněním nároků a pohledávek, využitím majetku). Současně se přihlíží i ke skutečnostem souvisejících s navýšenými životními náklady osob z důvodu dietního stravování (Břeská, Vránová, 2008, s. 67).

Příspěvek na živobytí patří mezi primární dávku pomoci v hmotné nouzi. Tato dávka je určena k zabezpečení potřeb osob na úrovni pokrývající jejich základní životní podmínky. Příspěvek na živobytí náleží osobě v hmotné nouzi, jejíž příjem nebo příjem společně posuzovaných osob, je nižší než částka živobytí. Započítávaný příjem je ponížen o přiměřené náklady na bydlení (Beck a kol., 2012, s. 96). Výše příspěvku na živobytí je stanovena jako rozdíl mezi částkou živobytí a příjmem osoby v hmotné nouzi. Osoby, u kterých byl prokázán motivační prvek systému, jsou oproti osobám setrvávajícím pouze na dávkách pomoci v hmotné nouzi zvýhodněny. Jedná se například o výpočet příjmu při stanovení výše dávky (Koldinská, 2007, s. 138). Dávka je poskytována v peněžní nebo věcné formě, popřípadě kombinací obou variant. Věcná forma pomoci je upřednostňována, pokud je ze strany příjemce dávky zjevné, že ji nevyužije ke stanovenému účelu. Na tuto situaci lze použít i institut zvláštního příjemce (Břeská, Vránová, 2008, s. 76). Způsob poskytování dávky určuje orgán pomoci v hmotné nouzi, který rozhoduje o jejím přiznání (Beck a kol., 2012, s. 113).

Doplatek na bydlení ze systému pomoci v hmotné nouzi nepatří mezi hlavní dávku, která napomáhá osobám s nedostatečnými příjmy pokrýt náklady na bydlení. Stěžejní dávkou je pro tyto účely zaveden příspěvek na bydlení ze systému státní sociální podpory dle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Doplatek na bydlení je další možnost podpory osobám, které i přes přiznaný příspěvek na bydlení, nemají dostatek prostředků k úhradě nákladů spojených s užíváním bytu. Dávku lze poskytnout i osobám, které z důvodu nesplnění zákonem stanovených podmínek, příspěvek na bydlení nepobírají, přesto mají natolik nízké příjmy, které po úhradě nákladů na bydlení, nedosahují částky živobytí. Nárok na dávku má vlastník nebo nájemce bytu pobírající

příspěvek na živobytí. Zákon umožňuje přiznání doplatku na bydlení i ve výjimečných situacích, kdy osoba není nájemcem bytu, případně nezískala nárok na příspěvek na živobytí (Beck a kol., 2012, s. 101). Dávku lze poskytovat výhradně v peněžní formě. Plátce doplatku na bydlení jej může v odůvodněných případech poukázat přímo pronajímateli nebo poskytovateli služeb k úhradě nákladů nebo služeb souvisejících s bydlením, a to bez souhlasu příjemce (tamtéž, s. 113).

Mimořádná okamžitá pomoc je dávka ze systému pomoci v hmotné nouzi, která řeší mimořádným způsobem specifické sociální situace osob, a to okamžitě s ohledem na čas (Beck a kol., 2012, s. 106). Nárok vzniká žadateli o dávku, kterého orgán pomoci v hmotné nouzi uzná za osobu v hmotné nouzi, jelikož v daném čase není schopen, s ohledem na nedostatečnou finanční situaci a neuspokojené sociální zázemí, vyřešit svoji sociální situaci uvedenou v zákoně o pomoci v hmotné nouzi a je ohrožen sociálním vyloučením (tamtéž, s. 111). Dávka je poskytována bezodkladně v peněžní nebo věcné formě. Orgán pomoci v hmotné nouzi může, s ohledem na sociální situaci osoby, rozhodnout o vyplácení dávky v obou formách (tamtéž, s. 113).

3 Nezaměstnanost

Pracovní uplatnění a práce nesporně patří k základním atributům člověka. Práce stanovuje sociální i ekonomický status jedinců a jejich rodin, je rovněž určující pro prosperitu a stabilitu celé společnosti (Krebs, 2007, s. 287). Do předposlední kapitoly zařazuji základní charakteristiku nezaměstnanosti, její typy a důsledky. Jak uvedu v poslední kapitole, právě nezaměstnanost se velkou mírou podílí na vzniku bezdomovství.

Hlavní právní normou upravující tuto oblast je zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

3.1 Základní charakteristika nezaměstnanosti

Nezaměstnanost je dle Jandourka stav, kdy lidé hledají práci jako svůj zdroj obživy, chtějí pracovat, ale nejsou schopni si takovou práci najít (Jandourek, 2012, s. 169).

Mareš k této problematice sděluje: „*Ne každý, kdo pracuje je zaměstnaný a na druhé straně také ne každý, kdo nepracuje, je nezaměstnaný.*“ Souvisí to s odlišením práce od zaměstnání, a to zejména práce, která je vykonávána v domácnosti nebo pro vlastní zálibu. Zaměstnání je spojeno s prací, která je založena na smluvním základě včetně materiální odměny za její provedení (Mareš, 1998, s. 16).

Za nezaměstnanou lze dle Tomeše považovat osobu bez zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti, která může pracovat, chce pracovat, je vedena v evidenci na příslušném úřadu práce a je s ním v součinnosti při hledání zaměstnání (Tomeš, 2011, s. 92).

Krebs vnímá nezaměstnanosti z různých hledisek, a to jako dopad specifických vloh, schopností a možností jedince nebo jako výraz toho, jak je vedeno a organizováno zaměstnávání lidí v dané zemi (Krebs, 2007, s. 290).

Z ekonomického pohledu je nezaměstnanost stav v národním hospodářství, kde pracující nenachází uplatnění nebo dobrovolně o toto uplatnění neusilují (Kliková, Kotlán a kol., 2006, s. 91).

Na základě tvrzení různých autorů existují odlišná kritéria pro zařazení osob mezi nezaměstnané. Jejich obecná shoda je obsažena v definici nezaměstnanosti podle Mezinárodního úřadu práce (ILO) v Ženevě, ta za nezaměstnaného považuje osobu schopnou práce, která ji aktivně hledá, ale přesto vhodné zaměstnání nemůže najít.

3.2 Typy nezaměstnanosti

Mnozí autoři rozlišují nezaměstnanost podle různých typů. Dle Krebse slouží typologie k poznání problému nezaměstnanosti, na jejím základě lze stanovit závažnost, její příčiny a možné prostředky řešení (Krebs, 2007, s. 291). Důležitá je rovněž pro vytipování sociálních kategorií nebo problémových lokalit (Mareš, 1998, s. 25).

Frikční nezaměstnanost souvisí s hledáním výhodnějšího pracovního uplatnění a s životním cyklem člověka (Krebs, 2007, s. 292). Dle Brožové zde patří osoby, které dobrovolně opustily původní placené zaměstnání a staly se přechodně nezaměstnanými. Nemají v úmyslu přijmout hned první nabídku, mapují různé příležitosti, shromažďují informace a touží si vybrat. Jejich důvody jsou různé, mohou hledat práci v místě svého bydliště, vyčkávat na lepší možnosti nebo pátrat po zaměstnání s vyšší mzdou. Do této kategorie náleží i absolventi, kteří nově vstupují na trh práce (Brožová, 2006, s. 107). Průměrná délka frikční nezaměstnanosti bývá odhadována na tři měsíce.

Cyklická nezaměstnanost vzniká stagnací a výkyvy v hospodářském cyklu, kdy dochází k nedostatečné poptávce po pracovních silách (Kliková, Kotlán a kol., 2006, s. 91).

Jestliže dojde na trhu práce k nesouladu mezi nabídkou práce a poptávkou po pracovních silách, jedná se o **strukturální nezaměstnanost** (Matoušek, 2005, s. 301). Mareš k tomuto uvádí, že z důvodu měnící se struktury ekonomiky, dochází k propouštění osob, protože nesplňují požadavky na nové pracovní uplatnění. Jedná se především o jejich osobní a kvalifikační předpoklady, požadována je rovněž mobilita práce (Mareš, 1998, s. 20).

Sezonní nezaměstnanost je krátkodobá, spojená s výkyvy v nabídce práce v ročním období nebo v nerovnoměrné produkci v odvětvích závislých na počasí. V zimním období se například projevuje ve stavebnictví nebo v lesnictví. Typická je hlavně v zemědělských oblastech, ale mohou jí být zasaženy i služby související s turistikou.

Z praktického dopadu na člověka Matoušek rozděluje nezaměstnanost na **krátkodobou a dlouhodobou**. Uvádí, že časový rozdíl mezi nimi lze těžko stanovit, avšak za dlouhodobou se většinou považuje nezaměstnanost trvající déle než šest měsíců (Matoušek, 2005, s. 300). Dle Buchtové je uchazeč o zaměstnání dlouhodobě nezaměstnaný, jestliže nemůže najít uplatnění na trhu práce více než jeden rok, u absolventů tuto dobu ohraničuje šesti měsíci. Dále sděluje, že v různých regionech naší republiky počet těchto osob nedobrovolně přibývá (Buchtová a kol., 2013, s. 67).

3.3 Důsledky dlouhodobé nezaměstnanosti

Důsledků dlouhodobé nezaměstnanosti je celá řada. Ztráta zaměstnání má negativní vliv na život jedinců a jejich rodin, současně se nepříznivě podílí na prosperitě celé společnosti. V této podkapitole uvádím výčet dopadů dlouhodobé nezaměstnanosti od vybraných autorů.

Dle Krebse lze důsledky nezaměstnanosti rozlišit na ekonomické a sociální. V případě ekonomických důsledků ekonomika nevyrábí tolik potřebné produkce, kolik je schopna vyrábět. Propad hrubého domácího

produktu ovlivňuje možnosti rozvojové ekonomiky a sociálních transferů. Sociální důsledky dlouhodobé nezaměstnanosti mají vliv na jednání, sociální poměry, postoje a celkový osobní i společenský život nezaměstnaných osob. Tyto implikace mají rozličný dosah i rozsah, poněvadž nezaměstnanost má sama o sobě různý charakter a samotnými jedinci je odlišně vnímána i prožívána. Jednotlivé sociální dopady jsou vzájemně podmíněny a propojeny (Krebs, 2007, s. 294).

Jako nepříznivý sociální dopad, který má za následek přechod z dávek v nezaměstnanosti na dávky státní sociální podpory či hmotné nouze, charakterizuje dlouhodobou nezaměstnanost Tomeš. Obvykle snižuje i celkové příjmy domácnosti a vede k sociálnímu vyloučení postižených osob (Tomeš, 2011, s. 91).

Z pohledu Jandourka patří mezi hlavní důsledky dlouhodobé nezaměstnanosti snížení sociálního postavení a prestiže, omezení interpersonálních vztahů, zhoršení životního stylu, pokles sebeúcty, deprese, v některých případech může u jedince vyvolat i deviantní chování či manželskou krizi (Jandourek, 2012, s. 169).

Dlouhodobá nezaměstnanost podle Mareše zaručuje nezaměstnaným vstup do chudoby a bídy. Čím déle je člověk nezaměstnaný, tím více se oslabuje finanční a existenční situace jeho rodiny (Mareš, 1998, s. 74). Autor dále uvádí, že tento fenomén neustále narůstá a začíná být i tíživým sociálně politickým problémem. Ve společnosti vyvolává řadu sociálně patologických jevů a pocity nestability. Vyplácení dávek a poskytování služeb nezaměstnaným rovněž zvyšuje nároky na státní rozpočet (tamtéž, s. 48).

Na základě poznatků Buchtové jsou důsledky nedobrovolného vyloučení práce z osobního života jedince nejen sociální, ale i psychologické a zdravotní. Dlouhodobá ztráta odměny za vykonanou práci, která patří k uspokojování základních životních potřeb člověka, má za příčinu snížení návyků soustavně pracovat, udržení pracovní zručnosti

a dovedností, nezaměstnaný zpravidla není schopen časově rozvrhnout pracovní den (Buchtová a kol., 2013, s. 49).

Potůček uvádí, že dlouhodobě nezaměstnaní jedinci jsou častěji vystaveni konfliktním situacím v rámci rodiny, postupně ztrácejí smysl života a sebedůvěru, mnohdy se začínají stydět za své postavení ve společnosti. Tyto osoby navíc lehce podléhají návykovým látkám, páchají více trestné činnosti, častěji je ohroženo jejich fyzické i psychické zdraví a umírají v nižším věku (Potůček, 1995, s. 62).

Ztráta práce vzbuzuje i různorodé somatické a psychické reakce tzn. psychosomatické reakce. Vágnerová v této souvislosti dále sděluje, že může jít o reakci na tuto zátěž nebo snahu o její zvládnutí. Čím má člověk silnější motivy k práci, tím větší je jeho psychická reakce na její ztrátu. Psychické změny jsou závislé i na délce předchozího zaměstnání. Jedinec může propadat zoufalství, cítit se ponížený, emočně labilní a zranitelný. Reakcí na ztrátu zaměstnání bývá i psychické napětí, strach a úzkost či vztek a zlost (Vágnerová, 2004, s. 735).

4 Osoby bez přístřeší

Na úvod této kapitoly, vzhledem k řešené problematice, se mi jeví výstižné tvrzení Hradeckých: „*Každý z nás se může dříve či později ocitnout v síti nepřekročitelných hranic sociální tenze, která je všudypřítomná a zmítá všemi obyvateli celé naší planety.*“ (Hradečtí, 1996, s. 21).

V poslední kapitole pojednávám o osobách bez přístřeší, kterým se věnuji v praktické části práce. Vymezuji pojem bezdomovectví a objasňuji jeho možné příčiny. V závěru první podkapitoly zmiňuji Koncepti prevence a řešení problematiky bezdomovství v ČR do roku 2020 a Koncepti dostupného bydlení. Dále specifikuji sociální služby a zařízení určené osobám bez přístřeší. V poslední podkapitole se zaměřuji na druhy pomoci poskytované v rámci okresu Bruntál.

4.1 Vymezení pojmu bezdomovectví

Pod pojmem bezdomovec označuje Tomeš osobu, která nemá trvalé bydlení ani možnost dlouhodobého využívání určitého přístřeší. V sociální legislativě je obvykle definována jako osoba bez přístřeší (Tomeš, 2011, s. 251). Tomeš bezdomovectví dále definuje jako nepřítomnost důstojného a adekvátního bydlení. Pojetí bydlení je chápán v širším smyslu než bydlení v bytě, protože zahrnuje i další formy důstojného bydlení např. v azylových domech nebo ubytovnách pro osoby bez přístřeší (Tomeš, 2010, s. 269).

Hradecký a kol. uvádějí, že za vymezení pojmu bezdomovství můžeme považovat absenci tří domén, které Evropská observatoř bezdomovství¹ určila jako domény vytvářející domov. **Fyzická doména** značí užívání slušného obydlí, prostřednictvím kterého jsou naplňovány potřeby rodiny či jednotlivce. **Sociální doména** uchovává soukromí a udržuje společenské vztahy. **Právní doména** je zárukou výlučného vlastnictví, právního nároku a jistoty užívání (Hradecký a kol., 2007, s. 11).

¹ : Evropská observatoř bezdomovství je výzkumnou součástí Evropské federace národních sdružení pracujících s bezdomovci FEANTSA

Bezdomovská populace může být členěna na skupiny zjevných, skrytých a potencionálních. Zjevné bezdomovství je nejvíce viditelné a současně nejredukovanější. Do skupiny náleží osoby vyhledávající noclehárny nebo služby azylových domů. Jedinci zpravidla žijí na nádražích nebo ulicích. Skryté bezdomovství zahrnuje osoby bez přístřeší, které mají zpravidla své důvody k tomu, že nežadají o zajištění noclehu ve veřejných nebo charitativních službách. Potencionální bezdomovství se týká osob, o jejichž potřebách nemají úřady žádné nebo jen částečné informace. Osoby provázejí těžké životní podmínky, osobní a rodinné problémy, mají potíže udržet si byt a strach, že jej ztratí. Dále zde můžeme zařadit jedince, kteří opustí dětský domov nebo budou propuštěni z výkonu trestu, popřípadě z ústavní výchovy či péče (Hradečtí, 1996, s. 27-36).

Matoušek charakterizuje bezdomovce jako osoby s absencí stálého bydlení a zpravidla i zaměstnání, které nemají přístup ke zdrojům běžně dosažitelným ostatním občanům společnosti. Oproti jiným jedincům jsou na pracovním trhu mnohonásobně znevýhodněni. Stěží nacházejí zaměstnání a jejich nepříznivý stav mohou zaměstnavatelé zneužít, například s nimi nechtějí uzavírat pracovní smlouvy (Matoušek, 2008, s. 31).

Bezdomovec je Průdkovou a Novotným nazýván zejména člověk bez domova. Domov vymezují jako místo, které jedince obklopuje láskou a péčí. Pokud jej nemají, postrádají prostor, kde jsou jejich rodiče, od nichž si přebírají určité hodnoty, učí se žít v lidské společnosti a utvářejí svůj životní styl. Současně je to zázemí, kam se mohou kdykoli vrátit a dostanou vždy vřelého přijetí. Nalézají zde bezpečí, jistotu a pomoc v nouzi. V případě, že jej ztratí, jsou hluboce zasaženi, protože nemají kam jít a nemají nikoho blízkého, s kým by mohli sdílet svůj život (Průdková, Novotný, 2008, s. 11).

Z psychosociálního hlediska je dle Vágnerové bezdomovectví komplexní kategorií, která kromě vymezení vztahu k bydlení zahrnuje

i specifický životní styl. Autorka dále konstatuje, že tato extrémní varianta je akceptována jedinci, u nichž došlo k zásadnější změně osobnosti a nejsou proto schopni plnit mnoho společenských požadavků. Ve většině případů si osoby tuto situaci nezvolily dobrovolně. Spíše nedokázaly ovlivnit svůj postupující sociální propad a rezignovaly na vhodnější alternativy. Osoby bez přístřeší nemají zpravidla rodinu ani zaměstnání, jejich narušené příbuzenské vztahy jsou nefunkční. Vzhledem k tomu, že jejich vazby ke společnosti jsou jen minimální, bývají izolováni na jejím okraji (Vágnerová, 2004, s. 748).

Na závěr této podkapitoly bych chtěla okrajově zmínit **Koncepci prevence a řešení problematiky bezdomovství v ČR do roku 2020** (dále jen „Koncepce“), kterou v roce 2013 schválila vláda. Obsahem Koncepce je prosazení komplexnějšího pohledu na problematiku extrémního sociálního vyloučení, za který lze bezdomovectví bezesporu považovat. Z Koncepce je patrné, že bezdomovectví je mnohorozměrný problém s řadou příčin, které je nutné řešit ve vzájemné provázanosti. Nelze však řešit pouze příčinu bezdomovectví, ale je nutné se zaměřit na celý proces. Proces, který probíhá od ohrožení sociálním vyloučením, přes extrémní sociální vyloučení, až po vlastní návrat do obvyklého životního stylu, nalezení adekvátního bydlení splňujícího minimální standardy bydlení v daném sociokulturním prostředí, a to zejména dostupného nájemního bydlení. Zmiňovaná koncepce tak pohlíží na problematiku bezdomovectví z trojího hlediska - hlediska preventivního, hlediska kurativního (aktuální pomoci) i hlediska „znovuzačlenění“ (www.mpsv.cz, 2014).

V České republice dosud neexistuje komplexní právní úprava sociálního bydlení, která by legislativně upravila postavení státu a obcí v oblasti bytové politiky, a to ve vztahu k jedincům, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením. Je to právě schválená Koncepce bydlení ČR do roku 2020, ve které je uložen úkol komplexního řešení problematiky sociálního bydlení obsahující i legislativní vymezení dané problematiky, kdy je nutné vytvoření návaznosti nástrojů sociální politiky na politiku bytovou.

Při tvorbě sociální politiky související s bezdomovectvím hraje svoji významnou roli řada aktérů s rozličnými hodnotovými orientacemi. Problematika bezdomovectví je natolik složitá, že vyžaduje aktivní přístup všech aktérů, vyžaduje nutnost zapojení jak veřejné správy včetně měst a obcí, tak i občanské společnosti včetně samotných jedinců postižených sociálním vyloučením. Koncepce se ve svém obsahu snaží o vymezení zásadních témat problematiky bezdomovectví, ať už se jedná o podporu přístupu k bydlení, zdravotní péči, podporu zvyšování informovanosti, spolupráci relevantních aktérů a řadu dalších. Přijatá Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020 se stala jedním z pozitivních kroků, ale její naplnění přinese teprve dlouhodobá systematická práce (www.mpsv.cz, 2014).

V souladu s Koncepcí prevence a řešení problematiky bezdomovectví je v současné době Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR připravena **Koncepce dostupného bydlení**, která bude základním podkladem pro tvorbu zákona o dostupném sociálním bydlení, jehož účinnost by měla být datována k začátku roku 2017. Předkládaná koncepce nabízí podněty k odstranění překážek, jenž v současnosti brání lidem získat nebo si udržet odpovídající kvalitní bydlení (www.mpsv.cz, 2015).

4.2 Příčiny bezdomovectví

Primární podmínkou napomáhání řešení problému bezdomovectví, je znát jeho příčiny. Jak tvrdí Průdková a Novotný, odstraňovat následky bezdomovectví je již velmi neefektivní. Rozlišení mezi příčinou a následkem bývá mnohdy složité a ne vždy se podaří spolehlivě zjistit. Bezdomovectví způsobují vnitřní a vnější faktory, které mohou být vzájemně propojeny. Důvodů bezdomovectví je spousta. Mezi vnější příčiny bezdomovectví lze zařadit zejména vysokou míru nezaměstnanosti, chudobu, finančně nedostupné bydlení, nedostatečné zabezpečení v nemoci i ve stáří a institucionální důvody. Vnitřní příčiny jsou například ztráta

zaměstnání, nízký příjem, zadluženost či ztráta bydlení (Průdková, Novotný, 2008, str. 15, 16).

Dle Hradeckých lze na faktory způsobující ztrátu domova nahlížet z více úhlů. Rozhodujícími jsou podle nich faktory subjektivní a objektivní. Faktory objektivní ovlivňuje sociální politika státu, sociální legislativa a podobně. Jedná se například o vzdělávání, kvalifikaci osob, odstraňování nezaměstnanosti, řešení situací sociálně vyloučených osob, dodržování lidských práv, začleňování absolventů na pracovní trh, sociální ochrana, zajištění v nemoci a ve stáří. Faktory subjektivní ovlivňují samotní jedinci, jejich schopnosti, povahové rysy, temperament, charakter, věk a dále rodiny nebo společenské skupiny a podobně. Tyto faktory lze dále rozdělit na čtyři kategorie: a) faktory materiální (nízké příjmy, dluhy, ztráta pracovního poměru, nejistota v bydlení, ztráta bydlení, sociální událost v podobě ztrát majetku a podobně), b) faktory vztahové (narušené vztahy v rodině, problémy mezi manželi nebo v rámci celé rodiny, diskriminace žen, změny ve struktuře rodiny, rozvod, rodinné násilí a podobně), c) faktory osobní (tělesné či duševní choroby, samota, závislost na návykových látkách a alkoholu, invalidita, sociální nedospělost a podobně), d) faktory institucionální (opuštění výkonu trestu nebo ústavu, propuštění z dětského domova). Na fenomén bezdomovectví působí všechny výše uvedené faktory, a to různou silou, v odlišných kombinacích či různých obměnách. Mezi muži a ženami existuje kvalitativní odlišnost. U mužů se jedná zejména o faktory osobní a materiální, v menším rozsahu institucionální a vztahové. Naproti tomu u žen jsou příčinou hlavně faktory vztahové (Hradečtí, 1996, s. 33-34).

Vágnerová považuje bezdomovectví za sociální jev, na jehož vzniku se velkou mírou podílí nezaměstnanost, nárůst chudoby a ekonomické činitele. Současně uvádí, že jeho příčiny jsou komplikovanější, jelikož k nim mohou přispívat i další faktory. Například u jedinců, kteří jsou sociálně, psychicky a somaticky znevýhodněni, je větší riziko, že se stanou osobami bez přístřeší. Jejich primární rodinné vztahy většinou nefungují

nebo vůbec neexistují. V dětství o ně rodiče neprojevovali dostatečný zájem, byli podceňováni, vystaveni násilí nebo zneužívání. Vyrůstali ve špatných materiálních a bytových podmínkách. Mnohdy byli z rodiny odebráni nebo se toulali či sami opustili domov. Za další rizikový faktor lze považovat i odlišnou sociální zkušenost. Pobytem v různých institucích došlo u těchto osob k eliminaci standardních strategií i návyků chování a současně k podpoře nových, avšak nefunkčních pro běžný život. Osoby bez přístřeší nemají žádné sociální zázemí, jelikož nezakládají vlastní rodiny nebo se jim z různých příčin rozpadají. Důvodem může být neschopnost plnit nároky společného soužití. Mezi další faktor lze zařadit i jejich omezenou kompetenci. Původcem snížených schopností jsou nedostatečně vrozené dispozice a získané problémy. Jedná se například o osoby postižené duševní chorobou, mentální retardací nebo poruchou osobnosti. Bezdomovectví zpravidla vzniká jako kumulace více znevýhodnění. Příčinou selhání může být nezvládnutí určité životní situace, například ztráta pracovního poměru, dlouhodobý pobyt ve výkonu trestu či rozpad rodiny. Handicap se může projevit již v dětském věku nebo v období dospívání. Bezdomovci se stávají častěji muži než ženy. Dle Vágnerové by osobám bez přístřeší bylo možné pomoci, pokud by jim byla pomoc poskytnuta v období, které je v jejich životě zásadním mezníkem (Vágnerová, 2004, s. 748-750).

4.3 Sociální služby a zařízení určené osobám bez přístřeší

Podmínky poskytování pomoci v rámci sociálních služeb určených osobám bez přístřeší jsou upraveny zákonem o sociálních službách, který byl přijat v květnu 2006. Ve Sbírce zákonů byl vydán pod číslem 108/2006 Sb., účinnosti nabyt dnem 1.1.2007. K provádění některých ustanovení zákona o sociálních službách slouží vyhláška č. 505/2006 Sb. Sociální služby podle zákona zahrnují sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Problematikou osob bez přístřeší se zabývají zejména služby sociální prevence. V právním předpise je obsaženo i dělení forem poskytování pomoci. Jedná se o služby ambulantní, terénní nebo

pobytové. Mezi sociální služby určené osobám bez přístřeší patří především terénní programy, nízkoprahová denní centra, noclehárny, azylové domy a domy na půl cesty. Veškeré výše uvedené služby jsou v zákoně přímo definovány. Osoby bez přístřeší mohou využít i ubytovny, které nepatří mezi registrované sociální služby.

System sociálních služeb směřující k pomoci osobám bez přístřeší je u nás rozdělen do tří rovin. Na úrovni nejnižšího stupně je terénní práce, dalším stupněm jsou nízkoprahová střediska a následným systémem pobytových služeb. Od těchto rovin se odvíjí i forma spolupráce mezi klientem a sociálním pracovníkem. Čím více se klient přibližuje k nejvyššímu stupni, tím větší požadavky jsou na něj kladeny. Zpočátku se může jednat o pouhou ochotu přijmout pomoc, ve vyšším stupni by měl klient zvládat již náročnější řešení svých finančních nebo pracovních povinností (Vágnerová, 2013, s. 306).

Terénní programy jsou terénní služby poskytované jedincům, kteří jsou ohroženi rizikovým způsobem života nebo jej vedou. Terénní sociální práce s bezdomovci je charakteristická tím, že jednotlivé úkony sociální práce jsou vůči klientovi prováděny v jeho přirozeném prostředí. Terénní sociální pracovník vyhledává místa, ve kterých se v určitém čase nacházejí osoby bez přístřeší. Jeho cílem je s potřebnými osobami navázat kontakt a motivovat je ke změně jejich rizikového životního stylu. Aby se jednalo o efektivní terénní sociální práci, musí být jejich vztah vybudován na důvěře. Většinou se jedná o dlouhodobý proces (Průdková, Novotný, 2008, str. 53). Při navazování prvních kontaktů nabízejí terénní sociální pracovníci osobám bez přístřeší informace, letáčky, potravinové balíčky, materiální pomoc, osobní pozvánky do organizace nebo doprovod na středisko. Jejich hlavní náplní je poskytovat základní sociální poradenství a zprostředkovávat služby. Současně by měli jedince varovat před možnými riziky souvisejícími s pobytem na ulici. Další formou pomoci je sociální asistence, kdy je klient doprovázen do různých institucí, popřípadě navštíven v nemocnici. Kromě sociální práce je pomoc zaměřena

i na zdravotní službu, která spočívá v převazování, dezinfekci, ošetření povrchových poranění a podobně (Marek a kol., 2012, s. 118-121).

Nízkoprahové denní centrum je sociální zařízení poskytující registrovanou sociální službu osobám bez přístřeší. V centru je pro klienty k dispozici velká místnost se stoly a židlemi. V čistém prostředí se mohou najíst, vysprchovat nebo si odpočinout. Služba zahrnuje i šatník, kde je klientovi zdarma nebo za mírnou úplatu nabídnuto oblečení a obuv. Po příchodu do centra by měl být klient sociálním pracovníkem informován o nabídce služeb, vnitřním řádu zařízení a seznámen se svými právy a povinnostmi. Do centra mají zakázán vstup osoby, které jsou pod vlivem návykových látek, trpí infekčním onemocněním nebo vykazují známky agresivity. Sociální pracovníci se zaměřují hlavně na to, aby byli klienti dostatečně informováni, poskytují poradenství, pomoc při zprostředkování zaměstnání, získávání dokladů nebo navázání kontaktů s rodinou. Poskytují i další druhy pomoci, o které klient projeví zájem. Současně je jejich cílem zlepšit komunikaci s úřady, podnítit klienty k dodržování osobní hygieny a motivovat je tak, aby měli potřebu pobývat v kulturním prostředí (Průdková, Novotný, 2008, s. 43).

Noclehárna poskytuje ambulantní službu pro osoby bez domova. Jedná se o sociální zařízení, které nabízí nocleh nebo využití hygienického a potravinového servisu zdarma či za úhradu. Službu nemohou využít agresivní osoby, jedinci pod vlivem omamných látek nebo trpící infekčním onemocněním. Klientům jsou při prvním kontaktu nabídnuty služby zařízení. Sociální pracovník je současně obeznámí s jejich právy a povinnostmi. Klienti musí noclehárnu ráno opustit, ale večer mají možnost se kdykoli vrátit. Po celou dobu pobytu mohou využít pomoci sociálních pracovníků, kteří jsou jim k dispozici. Jedná se zejména o poskytování informací, zprostředkování služeb nebo obstarávání osobních záležitostí klientů. Noclehárny vyhledávají především osoby, které jsou bez domova již delší dobu. Těmto osobám nevyhovují nároky či podmínky azylových domů nebo je nejsou schopni plnit (Průdková, Novotný, 2008, s. 44).

Azylový dům je pobytovou službou určenou osobám bez přístřeší. Jestliže jsou klienti dostatečně motivováni ke změně životního stylu, mělo by jim zařízení umožnit integraci do společnosti. Délka pobytu je ve většině azylových domů časově omezena na dobu jednoho roku (Matoušek, 2008, s. 30). Podmínkou přijetí je doklad totožnosti, střízlivost a úhrada ubytování. Klientům je zde poskytnuto ubytování, strava, pomoc při uplatňování jejich práv, oprávněných zájmů a při zajišťování osobních záležitostí (Marek a kol., 2012, s. 135-136). Po dobu pobytu je s klientem sestaven individuální plán péče s termínem naplnění. Plán obsahuje především klientovy cíle, které bude společně s pomocí sociálního pracovníka naplňovat. Posláním azylových domů není jen poskytovat ubytování, ale pomáhat řešit obtížné sociální situace jedinců. Klienti zde musí prokázat snahu osamostatnit se (Průdková, Novotný, 2008, s. 45-46).

Dům na půl cesty je sociální zařízení poskytující pobytové služby osobám propuštěným ze školských zařízení pro výkon ochranné nebo ústavní výchovy, z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby, popřípadě jiných zařízení určených dětem a mládeži. Služba je určena mladým lidem obvykle do 26 let. Bez této pomoci by se někteří z nich ocitli bez přístřeší. Délka pobytu je ubytovací smlouvou zpravidla stanovena na šest měsíců až jeden rok. Klienti si zde sami připravují stravu, perou ošacení, hradí nájem a organizují svůj volný čas. Sociální pracovníci jsou klientům k dispozici, pokud se u nich vyskytne problém a požadují pomoc. Jedná se zejména o zvládání samostatného vedení domácnosti, hospodaření s penězi, poskytování informací, poradenství a navazování vztahů s rodinou. U této sociální služby je nezbytná velmi úzká spolupráce mezi domy na půl cesty a zařízeními, ze kterých budou mladí lidé propuštěni (Průdková, Novotný, 2008, s. 48).

Mezi zařízení určené osobám bez přístřeší lze zařadit také ubytovny, jak jsem již uvedla výše. **Ubytovny** nepatří mezi registrované sociální služby, k poskytování ubytovacích služeb je nutné, v souladu se zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, patřičné živnostenské

oprávnění, a to s ohledem na rozsah poskytování ubytování a dalších služeb s ubytováním spojených. V ubytovnách je poskytováno za úhrady přechodné ubytování na ujednanou dobu na základě ubytovací smlouvy a poskytnutím ubytování vzniká ubytovanému závazek zaplacení poskytnuté služby. Financování této služby osobami v nepříznivé sociální situaci je možné pomocí dávek hmotné nouze, dle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Od 1.1.2015 jsou v uvedeném zákoně nově stanoveny podmínky, které zlepšují postavení ubytovaných osob. Je nutný souhlas obce s výplatou dávek do ubytovacího zařízení a jsou zpřísněny hygienické standardy ubytoven v souladu s § 21a zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví. Pro poskytovatele ubytování je rovněž závazný zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (§ 2326 - § 2331).

4.4 Sociální služby a zařízení určené osobám bez přístřeší v okrese Bruntál

Mezi registrované poskytovatele sociálních služeb určených osobám bez přístřeší v okrese Bruntál patří Armáda spásy v ČR, z.s., Slezská diakonie, Althaia o.p.s. a Lexikona o. s. (www.mpsv.cz, 2014).

Armáda spásy poskytuje pobytovou službu v azylovém domě a ambulantní službu v noclehárně. Dále nabízí pomoc v nízkoprahovém denním centru, jehož hlavním posláním je podpora lidí bez domova, kteří mají snahu řešit svoji situaci. Podpora a pomoc jedincům se neodehrává pouze v prostorách nízkoprahového zařízení, ale pomoc je mimo jiné nabízena při aktivním vyhledávání klientů v terénu. V azylovém domě je služba rozdělena podle cílových skupin. Jedná se o azylový dům pro muže s kapacitou 35 lůžek, azylový dům pro ženy s kapacitou 10 lůžek a azylový dům pro matky s dětmi určený pro 9 matek a 21 dětí. V noclehárně je k dispozici 9 lůžek pro muže a 1 lůžko pro ženy, a to denně od 19:00 do 7:30 hodin. Poskytnutí pomoci v nízkoprahovém denním centru je limitováno kapacitou 20 míst pro osoby bez přístřeší (www.armadaspasy.cz, 2014).

Slezská diakonie poskytuje pobytovou službu azylového domu pro muže s kapacitou 53 lůžek, azylový dům pro matky s dětmi s 25 lůžky a dům na půl cesty disponuje kapacitou pro 14 uživatelů sociální služby (www.slezskadiakonie.cz, 2014).

Althaia nabízí pomoc osobám bez přístřeší formou odborného sociálního poradenství.

Lexikona je občanská poradna, která pomáhá lidem bez přístřeší v rámci terénních programů a odborného sociálního poradenství.

Vzhledem k tomu, že empirické šetření bude zaměřeno jen na část okresu Bruntál, uvedu nyní registrované sociální služby týkající se pouze tohoto regionu. Dané území jsem vymezila působností kontaktního pracoviště Úřadu práce v Bruntále, které pro danou oblast zajišťuje agendu dávek pomoci v hmotné nouzi a zprostředkování zaměstnání. Zde jsou osobám bez přístřeší nabízeny registrované sociální služby poskytovatele Slezské diakonie v azylovém domě BETHEL Bruntál pro muže s kapacitou 39 lůžek a v azylovém domě pro matky s dětmi CHANA Bruntál s 25 lůžky. Mladí lidé mohou využít sociální služby domu na půl cesty TIMOTEI se 14 lůžky (www.slezskadiakonie.cz, 2014).

V teoretické části práce jsem definovala obor sociální politiky a současně pojmy, které úzce souvisí s problematikou osob bez přístřeší. Dále jsem vymezila systém pomoci v hmotné nouzi, prostřednictvím kterého je realizována výplata dávek pomoci v hmotné nouzi. Předposlední kapitolu jsem věnovala oblasti nezaměstnanosti. Závěr práce pak osobám bez přístřeší a jim určeným sociálním službám a zařízením. Na teoretickou část práce naváže empirická část, která bude zaměřena na osoby bez přístřeší pobírající dávku pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí ve vymezeném regionu.

5 Metodologie empirického šetření

V bakalářské práci se zabývám osobami bez přístřeší, které pobírají dávku pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí. V této kapitole přiblížím cíl a metodu empirického šetření. Upřesním techniku sběru dat a kritéria, dle nichž bude zvolen výběrový soubor. Blíže popíši místo realizace šetření. Na závěr formuluji výzkumné otázky.

5.1 Cíl empirického šetření

Cílem empirického šetření je zjistit, kolik osob pobírajících dávku pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí se nachází bez přístřeší, zda jsou v evidenci registrované nezaměstnanosti, jestli je dávka pomoci v hmotné nouzi jediným zdrojem jejich příjmů a z jakého důvodu nevyužívají pobytové služby určené pro osoby bez přístřeší.

5.2 Metoda šetření, technika sběru a zpracování dat

Pro empirické šetření zvolím kvantitativní výzkumnou strategii.

Pro první část empirického šetření použiji techniku kvantitativního výzkumu analýza dokumentů. Jedná se o rozbor jakýchkoliv dokumentů, které nebyly vytvořeny pro účely našeho výzkumu. Záznamem mohou být psané dokumenty nebo jakékoliv výsledky lidské činnosti či chování (Disman, 2005, s. 124). K analýze použiji spisovou dokumentaci klientů dávek pomoci v hmotné nouzi a uchazečů o zaměstnání na kontaktním pracovišti Úřadu práce v Bruntále. Současně využiji i aplikační program OKnouze. Jedná se o program, který je používán v souvislosti s poskytováním dávek pomoci v hmotné nouzi.

Pro sběr dat ve druhé části empirického šetření využiji standardizovaný dotazník (viz příloha 1). Jedná se o metodu, která za relativně krátký čas umožní sběr mnoha dat. Z hlediska pravdivosti odpovědí respondentů je vhodné předkládat dotazník anonymně. Vzhledem

k situaci, na niž se dotazník zaměřuje, nemusí být dotazovanému vždy příjemné uvádět skutečnosti, za něž by se mohl stydět. Anonymita dotazníku tak zvýší jeho výpovědní hodnotu. Respondent bude písemně odpovídat na otázky tištěného formuláře, který bude obsahovat celkem tři otázky zaměřené na využívání sociálních služeb určených osobám bez přístřeší (Disman, 2005, s. 124). Dotazníkové položky budou sestaveny srozumitelně a jednoznačně. Výzkumná sonda bude probíhat v prostředí kontaktního pracoviště Úřadu práce v Bruntále, konkrétní osoby oslovím za pomoci sociálních pracovníků zmíněné instituce při vyřizování dávek pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí.

Data, která získám v průběhu empirického šetření, budu zaznamenávat do grafů a tabulek v programu MS Excel.

5.3 Vymezení výběrového souboru

Pro účely šetření použiji účelový výběr vzorku. Osoby vyberu na základě mnou předem stanovených kritérií tak, aby byly naplněny cíle práce. Musí se jednat o jedince bez přístřeší a pobírající dávku pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí na kontaktním pracovišti Úřadu práce v Bruntále, a to nepřetržitě v období od července do září 2014.

Z aplikačního programu OKnouze bude nejprve zjištěno, kolik osob pobírá dávku pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí na kontaktním pracovišti Úřadu práce v Bruntále, a to ve zkoumaném období od července do září 2014. Následně budou vybráni jedinci, kteří mají k informaci o bytu uvedenu formu bydlení - bez přístřeší.

5.4 Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Ostravě - kontaktní pracoviště Bruntál

Vzhledem k tomu, že realizace šetření bude probíhat na Úřadě práce ČR – krajské pobočce v Ostravě - kontaktním pracovišti v Bruntále, věnuji se v této podkapitole popisu daného pracoviště.

Úřad práce České republiky je správním úřadem s celostátní působností a je organizační složkou státu. Úřad práce ČR byl zřízen dnem 1.4.2011, zákonem č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů. Úřad práce ČR tvoří generální ředitelství, krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu. Součástí krajských poboček jsou kontaktní pracoviště. Kontaktní pracoviště jsou organizačními útvary krajských poboček. Součástí kontaktního pracoviště mohou být detašovaná, či dislokovaná pracoviště, popř. výjezdní pracoviště.

Kontaktní pracoviště Bruntál plní úkoly v oblasti zprostředkování zaměstnání, evidence uchazečů a zájemců o zaměstnání, podpory v nezaměstnanosti a dále úkoly v oblasti nepojistných sociálních dávek správního orgánu prvního stupně dle zákona o státní sociální podpoře, zákona o pomoci v hmotné nouzi, zákona o sociálních službách, zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Kontaktní pracoviště Bruntál se dělí na oddělení nepojistných sociálních dávek, oddělení zprostředkování a podpor v nezaměstnanosti, oddělení trhu práce a oddělení poradenství a dalšího vzdělávání. Oddělení nepojistných sociálních dávek se dále člení na referát příspěvku na péči a dávek pro osoby se zdravotním postižením, referát státní sociální podpory a dávek pěstounské péče, referát hmotné nouze. Oddělení zprostředkování a podpor v nezaměstnanosti má dva referáty, a to referát zprostředkování a referát evidence a podpor v nezaměstnanosti.

V rámci kontaktního pracoviště Bruntál zajišťuje agendu hmotné nouze a zprostředkování zaměstnání kromě pracoviště Bruntál i dislokované pracoviště Horní Benešov a Vrbno pod Pradědem.

5.5 Výzkumné otázky

Pro empirické šetření jsem formulovala následující výzkumné otázky:

Výzkumná otázka číslo 1:

Kolik osob pobírajících příspěvek na živobytí se nachází bez přístřeší?

Tato otázka vede k vymezení počtu osob nacházejících se bez přístřeší a pobírajících dávku pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí na kontaktním pracovišti Úřadu práce v Bruntále. Ze spisové dokumentace referátu hmotné nouze bude u osob bez přístřeší zjištěna i jejich věková struktura, pohlaví, dosažené vzdělání a rodinný stav. V teoretické části práce je pojem bezdomovství definován v kapitole číslo 4.

Výzkumná otázka číslo 2:

Jsou osoby bez přístřeší v evidenci registrované nezaměstnanosti?

Zodpovězením této otázky zjistím, zda jsou osoby bez přístřeší v registrované nezaměstnanosti. Na základě údajů ze spisové dokumentace referátu podpor v nezaměstnanosti bude otázka dále doplněna o informace týkající se délky evidence a nároku na případnou podporu v nezaměstnanosti. Zde se opírám o teoretickou část práce kapitoly č. 3, kde je vymezena základní charakteristika nezaměstnanosti, její typy a důsledky.

Výzkumná otázka číslo 3:

Mají osoby bez přístřeší kromě příspěvku na živobytí i jiný zdroj příjmů?

Tato otázka je zaměřena na finanční zabezpečení osob bez přístřeší. Formou analýzy dokumentů bude analyzována jejich finanční situace. Otázka vede ke zjištění, zda je dávka pomoci v hmotné nouzi příspěvek

na živobytí jediným zdrojem příjmů osob bez přístřeší a k určení výše příspěvku na živobytí. Zde vycházím z teoretické části práce kapitoly č. 1 a č. 2, ve kterých jsou blíže popsány pojmy vztahující se k dané problematice osob bez přístřeší.

Výzkumná otázka číslo 4:

Z jakého důvodu nevyužívají osoby bez přístřeší pobytovou sociální službu?

Tato otázka vede ke zjištění důvodu nevyužívání pobytových služeb osobami bez přístřeší. Sběr dat bude proveden pomocí strukturovaného dotazníku. K hlavní výzkumné otázce jsem přiřadila dvě dílčí otázky, pomocí kterých zjistím: 1. Kde osoby bez přístřeší v současné době přespávají a 2. Zda využívají jiné sociální služby určené osobám bez přístřeší. Sociální služby určené osobám bez přístřeší jsou uvedeny v teoretické části práce, a to v podkapitole č. 4.3. V této podkapitole jsem blíže specifikovala i sociální služby určené osobám bez přístřeší, které jsou zajišťovány v oblasti kontaktního pracoviště Úřadu práce v Bruntále.

5.6 Předvýzkum

K dosažení stanovených cílů byly zvoleny dvě metody, a sice analýza dokumentů a dotazníkové šetření. V případě analýzy dokumentů se jedná o rozbor již poskytnutých faktů, tudíž jsem předvýzkum realizovala jen pro dotazníkové šetření.

Předvýzkum probíhal u 20 respondentů, jež splňovali daná kritéria. Vzhledem k nenáročnosti dotazníkových položek se při jejich vyplňování nevyskytly žádné potíže, všichni oslovení jedinci zadání porozuměli. Z tohoto důvodu nebylo třeba úprav a dotazník zůstal ve své původní podobě.

6 Výsledky empirického šetření

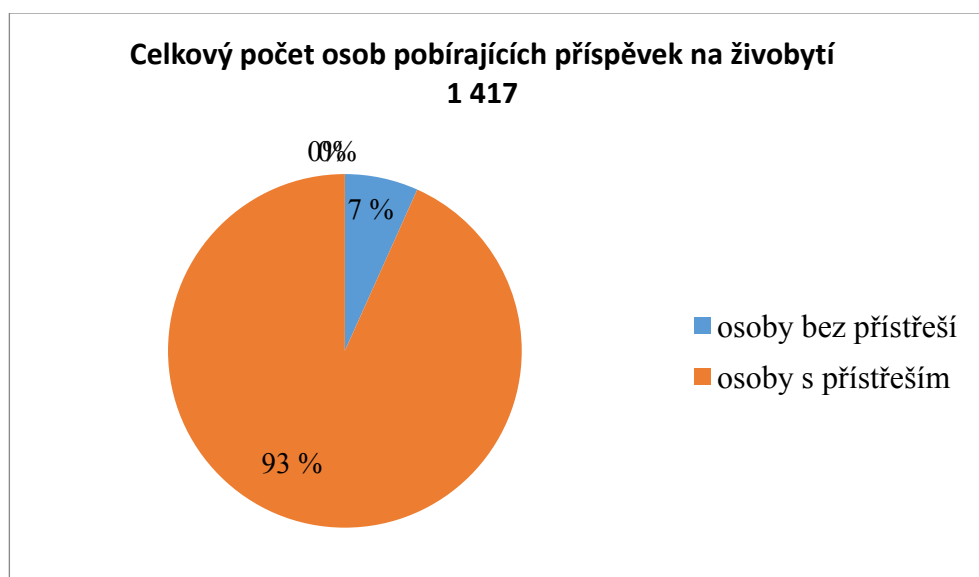
Pro zjištění údajů k empirickému šetření jsem u prvních třech výzkumných otázek vycházela ze spisové dokumentace klientů dávek pomoci v hmotné nouzi a uchazečů o zaměstnání na kontaktním pracovišti Úřadu práce v Bruntále a částečně i z aplikačního programu OKnouze. Sběr dat pro poslední čtvrtou výzkumnou otázku proběhl prostřednictvím sestaveného dotazníku, jenž byl postoupen 102 respondentům. Tito byli požádáni sociálními pracovníky na referátu dávek pomoci v hmotné nouzi o jeho vyplnění a navrácení. 18 oslovených se zdráhalo vyplňovat položky v přítomnosti druhých osob, z tohoto důvodu jim bylo umožněno využít část místnosti určené k poradenství. Návratnost dotazníků byla 100 %, avšak při jejich zpracovávání jsem odhalila, že 9 respondentů odevzdalo dotazník vyplněný pouze zčásti. Tyto dotazníky byly z šetření vyřazeny.

6.1 Analýza dat

Výzkumná otázka číslo 1:

Kolik osob pobírajících příspěvek na živobytí se nachází bez přístřeší?

Graf 1. Počet osob bez přístřeší

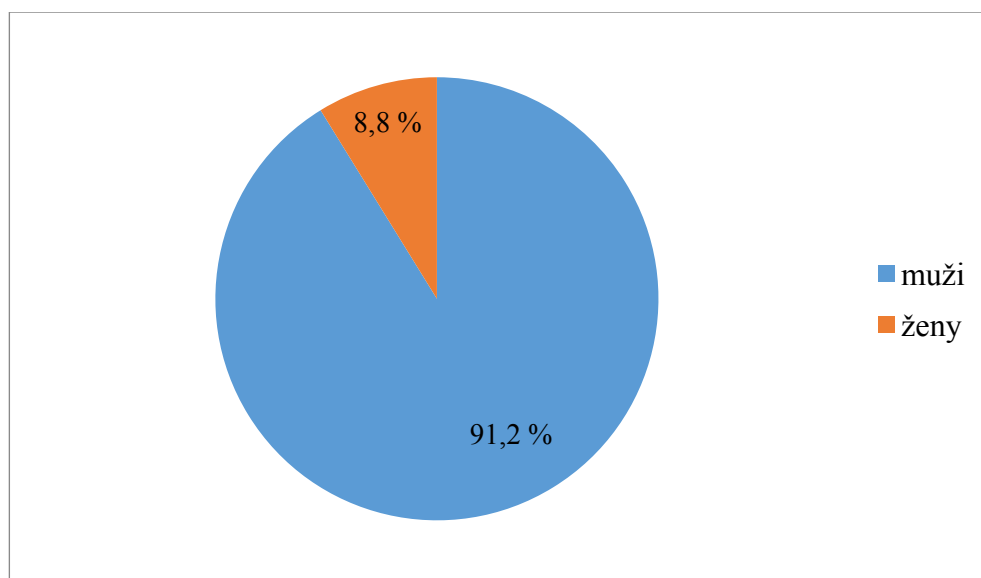

Tabulka 1. Počet osob bez přístřeší

celkový počet osob pobírající příspěvek na živobytí	1 417	100 %
z toho počet osob bez přístřeší	102	7 %

Z tabulky a grafu 1 je patrné, že dávka pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí byla přiznána 1 417 žadatelům. Z celkového počtu příjemců příspěvku na živobytí si 102 jedinců (7 %) uvedlo formu bydlení – bez přístřeší. Tímto byl současně stanoven výzkumný vzorek pro následující empirické šetření.

Graf 2. Rozdělení dle pohlaví

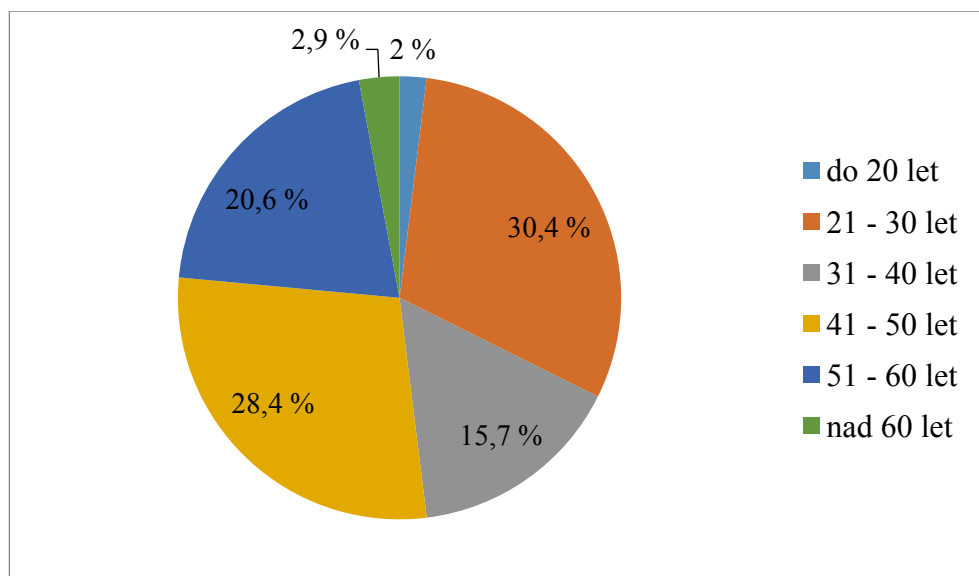
Tabulka 2. Rozdělení dle pohlaví

Pohlaví	Celkem	Celkem v %
muži	93	91,2
ženy	9	8,8
Σ	102	100

Rozdělení dle pohlaví dokládá tabulka a graf 2. Z celkového počtu 102 osob bez přístřeší patřila převážná část mezi muže, jednalo se celkem o 93 jedinců (91,2 %). Ženy zde byly oproti mužům zastoupeny v nepatrném počtu, a to 9 osob (8,8 %).

Uvedené výsledky prokázaly fakt z teoretické části práce citovaný v podkapitole 4.2, že se osobami bez přístřeší stávají častěji muži než ženy.

Graf 3. Věková struktura

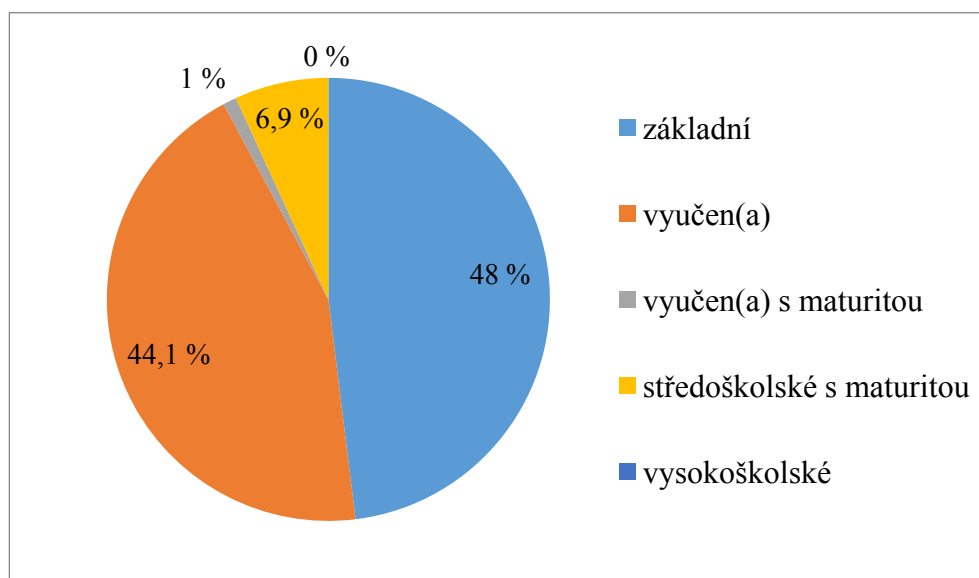
Tabulka 3. Věková struktura

Věk	Celkem	Celkem v %
do 20 let	2	2,0
21 - 30 let	31	30,4
31 - 40 let	16	15,7
41 - 50 let	29	28,4
51 - 60 let	21	20,6
nad 60 let	3	2,9
Σ	102	100

Z tabulky a grafu 3 lze vyčíst, že osoby bez přístřeší náležely převážně do věkové kategorie 21 – 30 let (30,4 %) a 41 – 50 let (28,4 %). Nejmenší skupinu tvořily 2 osoby (2 %) ve věku do 20 let a 3 jedinci nad 60 let (2,9 %).

Při vyhodnocování této položky jsem zaregistrovala, že 2/3 žen spadalo do dvou nejvíce zastoupených věkových kategorií shodně jako muži. Poslední třetinu představovaly ženy ve věku mezi 50 – 60 lety.

Graf 4. Dosažené vzdělání

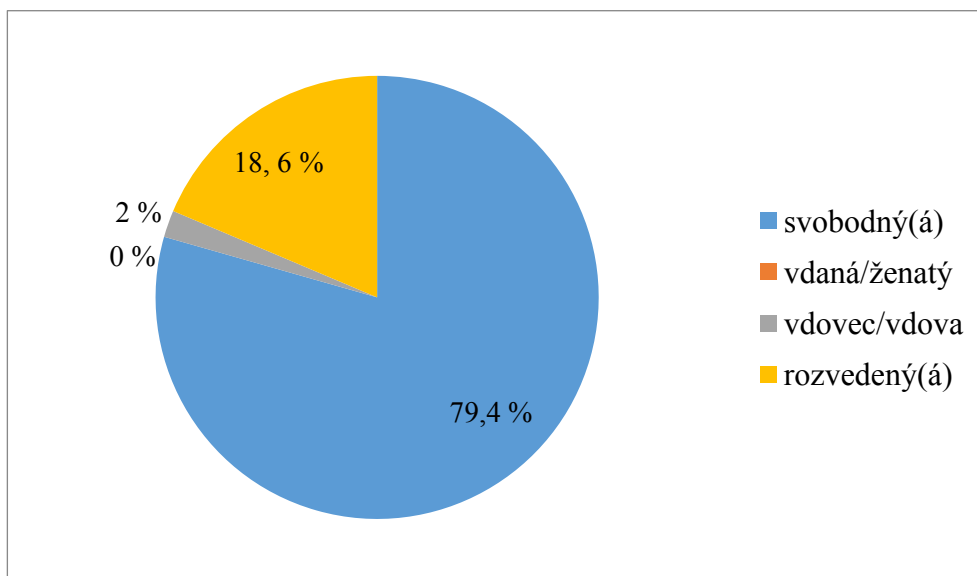
Tabulka 4. Dosažené vzdělání

Vzdělání	Celkem	Celkem v %
základní	49	48,0
vyučen (a)	45	44,1
vyučen (a) s maturitou	1	1,0
středoškolské s maturitou	7	6,9
vysokoškolské	0	0,0
Σ	102	100

Ze zpracovaných dat v tabulce a grafu 4 vyplývá, že nejvyšší počet osob bez přístřeší dosáhlo pouze základní vzdělání, a to 49 jedinců (48 %). Druhou nejpočetnější skupinu tvořily vyučené osoby, jednalo se o 45 (44,1 %) z nich. Vyučení s maturitou dosáhla 1 osoba (1 %) a středoškolské vzdělání s maturitou 7 osob (6,9 %). Ani jedna osoba nezastupovala kategorii vysokoškolsky vzdělaných.

Nabízí se porovnání s údaji autorů Hradeckých, kteří uvádějí, že obecně mají osoby bez přístřeší nízkou úroveň vzdělání (Hradečtí, 1996, s. 38), což ve své podstatě odpovídá závěrům vyplývajících z mého šetření.

Graf 5. Rodinný stav

Tabulka 5. Rodinný stav

Rodinný stav	Celkem	Celkem v %
svobodný (á)	81	79,4
vdaná/ženatý	0	0,0
vdovec/vdova	2	2,0
rozvedený (á)	19	18,6
Σ	102	100

Výsledky rodinného stavu osob bez přístřeší předkládá tabulka a graf 5. Převážná většina těchto osob náležela do kategorie svobodných. Jednalo se o 81 jedinců (79,4 %). Dalších 19 (18,6 %) bylo rozvedených a 2 osoby (2 %) ovdověly. Do skupiny ženatých či vdaných nespádala ani jedna osoba bez přístřeší.

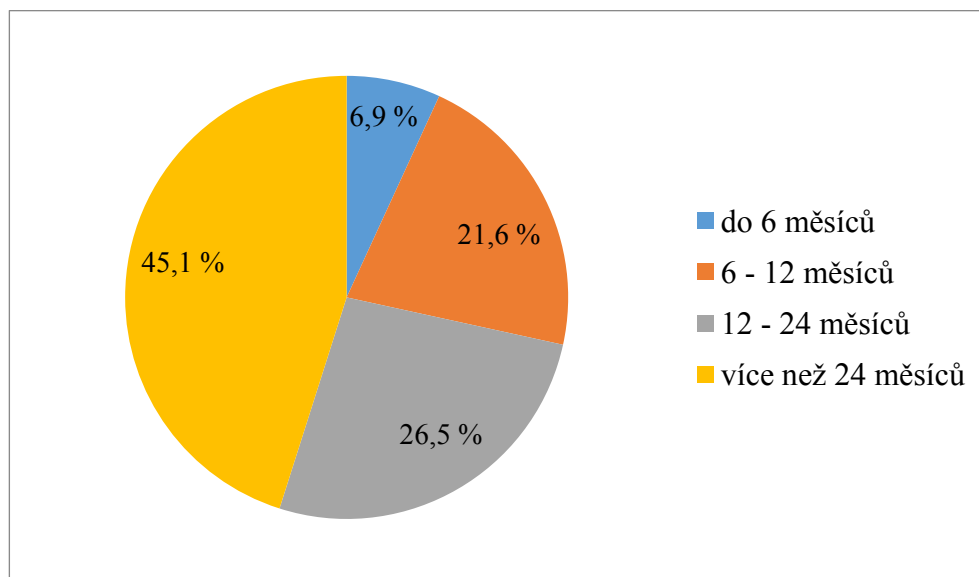
Při zpracování dat se současně ukázalo, že všechny osoby bez přístřeší jsou posuzovány samy. Prezentované výsledky tedy potvrdily skutečnost, jež jsem uvedla v teoretické části práce (viz podkapitola 4.2), že si osoby bez přístřeší nezakládají vlastní rodiny, popřípadě se jim z různých příčin rozpadají.

Za povšimnutí stojí souvislost věku a rodinného stavu, neboť z analýzy dokumentů vyplývá, že mezi 81 osob, jež uvedly svůj rodinný stav jako svobodný/á, náleží 27 lidí do věkové kategorie 21 - 30 let, dalších 12 osob do kategorie 31 - 40 let, dále 26 jedinců dosáhlo věku 41 - 50 let, následných 15 osob se pohybuje ve věku 51 - 60 let, a pouze 1 člověk měl více jak 60 let.

Výzkumná otázka číslo 2:

Jsou osoby bez přístřeší v evidenci registrované nezaměstnanosti?

Graf 6. Délka nezaměstnanosti

Tabulka 6. Délka nezaměstnanosti

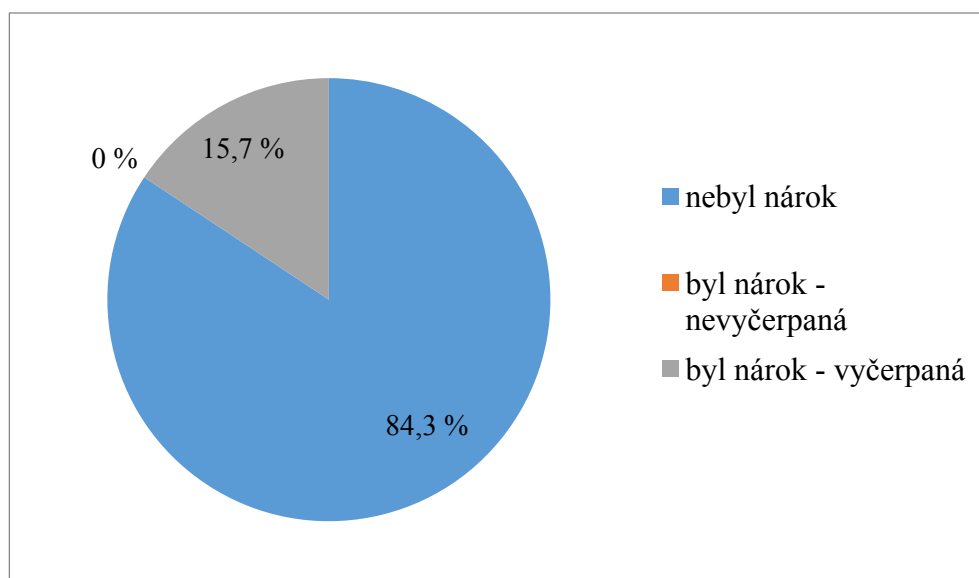
Doba evidence	Celkem	Celkem v %
do 6 měsíců	7	6,9
6 - 12 měsíců	22	21,6
12 - 24 měsíců	27	26,5
více než 24 měsíců	46	45,1
Σ	102	100

Z tabulky a grafu 6 je evidentní, že všechny osoby bez přístřeší byly evidovány v registrované nezaměstnanosti. Z celkového počtu 102 osob (100 %) setrvalo ve stavu dlouhodobé nezaměstnanosti nad 24 měsíců

46 jedinců (45,1 %). Druhou nejpočetněji zastoupenou skupinu činily osoby bez zaměstnání v délce 12 – 24 měsíců. Do této kategorie spadalo celkem 27 jedinců (26,5 %). Obdobně na tom byla kategorie s dobou evidence v délce 6 – 12 měsíců, jednalo se o 22 osob (21,6 %). Do poslední varianty osob bez zaměstnání méně než 6 měsíců se jich řadilo 7 (6,9 %).

Citované závěry mého šetření potvrzují předpoklady Vágnerové, Průdkové a Novotného (viz podkapitola 4.2), kteří považují nezaměstnanost za jednu z hlavních příčin bezdomovectví, což lze vyčíst z výše uvedené tabulky a grafu.

Graf 7. Nárok na podporu v nezaměstnanosti

Tabulka 7. Nárok na podporu v nezaměstnanosti

Podpora v nezaměstnanosti	Celkem	Celkem v %
nebyl nárok	86	84,3
byl nárok - nevyčerpaná	0	0,0
byl nárok - vyčerpaná	16	15,7
Σ	102	100

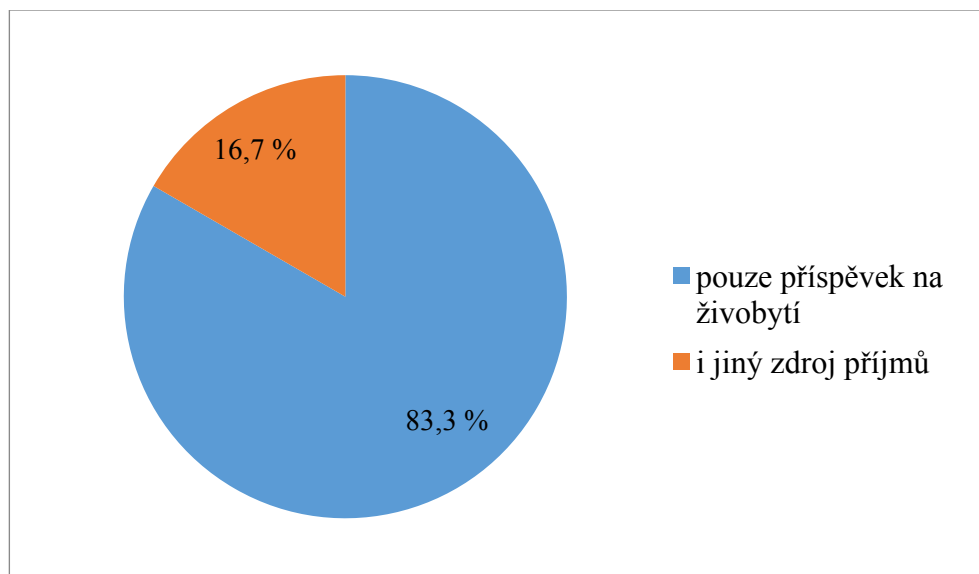
Údaje o nároku na podporu v nezaměstnanosti jsou shrnuty v tabulce a grafu 7. Z výsledků zaznamenaných v tabulce a grafu je zřejmé, že ani jedna osoba ve zkoumaném období nepobírala podporu v nezaměstnanosti.

Pouze 16 osob (15,7 %) mělo při zaevidování na úřadě práce nárok na podporu v nezaměstnanosti, avšak ve zkoumaném období již vyčerpanou. Zbylým 86 osobám (84,3 %) nevznikl nárok na podporu v nezaměstnanosti.

Výzkumná otázka číslo 3:

Mají osoby bez přístřeší kromě příspěvku na živobytí i jiný zdroj příjmů?

Graf 8. Příjem

Tabulka 8. Příjem

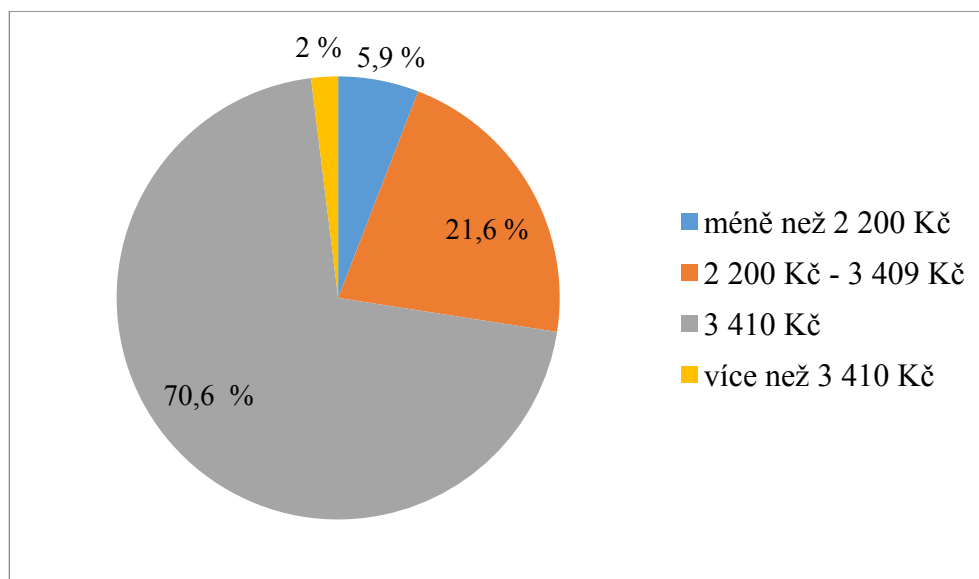
Příjem	Celkem	Celkem v %
pouze příspěvek na živobytí	85	83,3
i jiný zdroj příjmů	17	16,7
Σ	102	100

Ze zpracovaných dat v tabulce a grafu 8 vyšlo najevo, že při stanovení výše dávky příspěvek na živobytí byl u 17 osob (16,7 %) zohledňován i jiný zdroj příjmů. Z výše uvedeného je patrné, že celkový příjem u podstatné většiny osob bez přístřeší tvořila pouze dávka pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí. Jednalo se o 85 jedinců (83,3 %).

Při vyhodnocování výše uvedených dat jsem si povšimla i dalších zajímavých faktů. Z celkových 17 osob, které měly i jiný zdroj příjmů, jich

převážná většina, 13 (76,5 %), spadala do věkové kategorie 40 – 50 let. Vzdělanostní struktura pak byla nejvíce zastoupena vyučenými osobami, a to 14 jedinci (82,4 %). Podle míry vykonávaných profesí byli nejpočetněji zastoupeni dělníci ve stavebnictví, jednalo se o 6 osob (35,3 %). O něco menší část tvořili pomocní pracovníci se 4 jedinci (23,5 %). Shodného počtu dosáhli i pracovníci ve výkopech. Poslední vykonávanou profesí zastávali uklízeči v počtu 3 osob (17,6 %).

Graf 9. Výše příspěvku na živobytí.

Tabulka 9. Výše příspěvku na živobytí

Výše příspěvku na živobytí	Celkem	Celkem v %
méně než 2 200 Kč	6	5,9
2 200 Kč – 3 409 Kč	22	21,6
3 410 Kč	72	70,6
více než 3 410 Kč	2	2,0
Σ	102	100

Výše příspěvku na živobytí je shrnuta v tabulce a grafu 9. Z celkového počtu 102 osob (100 %) jich nejpočetnější skupina 72 (70,6 %) pobírala příspěvek na živobytí v částce životního minima, což činilo 3 410 Kč. Do skupiny osob pobírajících dávku v rozmezí 2 200 – 3 409 Kč spadalo 22 žadatelů (21,6 %). Méně než 2 200 Kč náleželo 6 jedincům

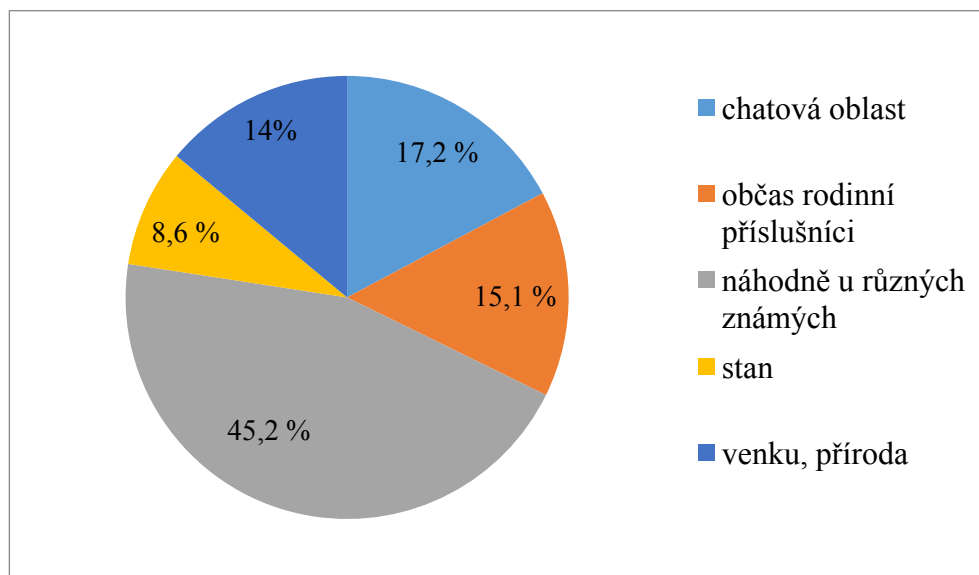
(21,6 %). Do poslední varianty více než 3 410 Kč se řadili 2 jedinci (2 %), těmto byla dávka navýšena z důvodu dietního stravování (viz podkapitola 2.3).

Při zpracování této položky jsem současně zjistila, že při stanovení výše dávky příspěvku na živobytí, byly osoby s doloženými příjmy v souvislosti s motivačními nástroji systému pomoci v hmotné nouzi zvýhodněny. Motivačním prvkem byl v tomto případě zápočet příjmů ve výši 70 %. Přestože se osobám, jež si zvýšily příjem vlastní prací, dávka příspěvek na živobytí snížila, celkově se jejich finanční situace oproti osobám setrávajícím pouze na dávkách pomoci v hmotné nouzi zlepšila. U těchto 17 jedinců se tedy osvědčily skutečnosti uvedené v teoretické části práce (viz podkapitola 2.3) týkající se motivačních prvků systému pomoci v hmotné nouzi.

Výzkumná otázka číslo 4:

Z jakého důvodu nevyžívají osoby bez přístřeší pobytovou sociální službu?

Graf 10. Místo noclehu

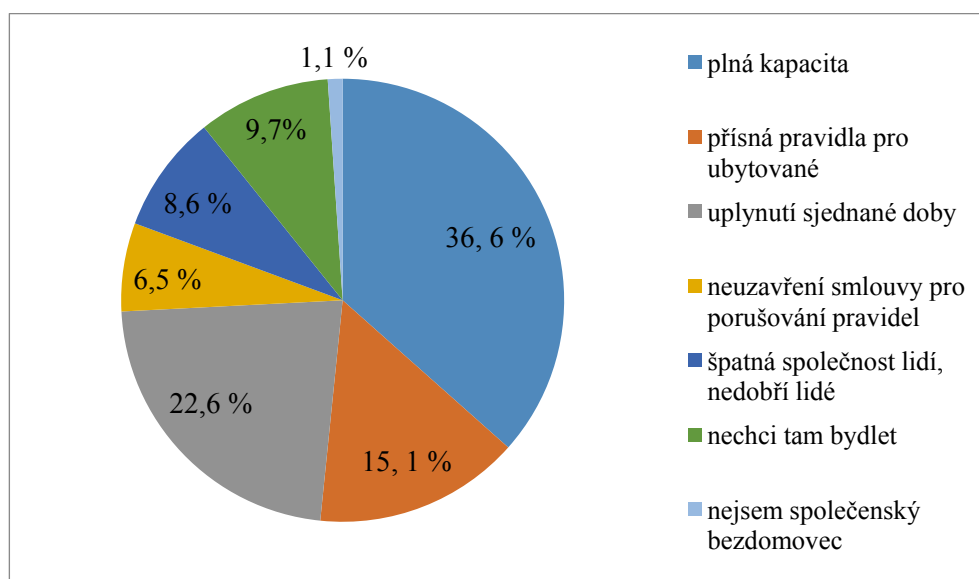

Tabulka 10. Místo noclehu

Místo noclehu	Celkem	Celkem v %
chatová oblast	16	17,2
občas rodinní příslušníci	14	15,1
náhodně u různých známých	42	45,2
stan	8	8,6
venku, příroda	13	14
Σ	93	100

Získané odpovědi týkající se místa noclehu jsou zaneseny do tabulky a grafu 10. Z celkového počtu 93 osob (100 %) nejvíce respondentů, a to 42 (45,2 %), sdělilo, že náhodně přespává u různých známých. Dalších 16 jedinců (17,2 %) uvedlo jako své místo k přenocování chatovou oblast. O něco nižší počet, a sice 14 probandů (15,1 %) odpovědělo, že jim nocleh občas poskytl někdo z rodinných příslušníků. Téměř totožná část v počtu 13 jedinců (14 %) měla v dotazníku napsáno venku či v přírodě. Nejmenší skupina 8 osob (8,6 %) do dotazníku zaznamenala, že k přenocování využívala stan.

Graf 11. Důvody nevyužívání pobytové sociální služby.

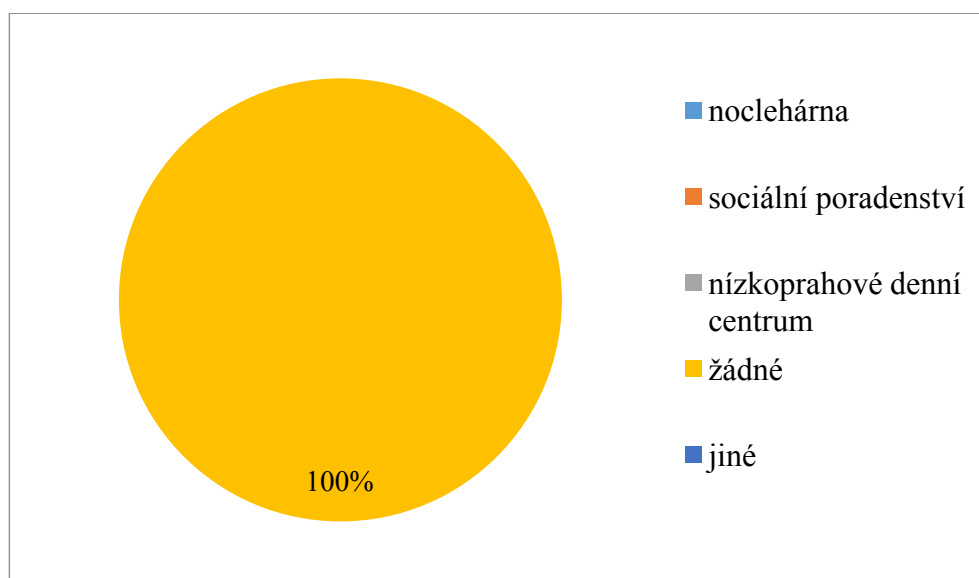
Tabulka 11. Důvody nevyužívání pobytové sociální služby

Důvody	Celkem	Celkem v %
plná kapacita	34	36,6
přísná pravidla pro ubytované	14	15,1
uplynutí sjednané doby	21	22,6
neuzavření smlouvy pro porušování pravidel	6	6,5
špatná společnost lidí, nedobří lidé	8	8,6
nechci tam bydlet	9	9,7
nejsem společenský bezdomovec	1	1,1
Σ	93	100

Výčet odpovědí na důvody nevyužívání pobytové sociální služby nabízí tabulka a graf 11. Z odpovědí zaznamenaných v tabulce a grafu lze vyvodit, že nejvyšší počet respondentů 34 (36,6 %) nevyužívá pobytovou sociální službu z důvodu plné kapacity. Druhou nejčtenější odpovědí byla varianta nabízející uplynutí sjednané doby. Tuto zaznamenalo 21 jedinců (22,6 %). O něco méně, a to 14 osobám (15,1 %), nevyhovovala přísná pravidla pro ubytované. Se 6 osobami (6,5 %) nemohla být uzavřena smlouva pro předchozí ukončení poskytování služby pro porušování pravidel. Další důvod, který si do dotazníku uvedli sami jedinci, byl pro 8 z nich (8,6 %) špatná společnost lidí či nedobří lidé. Celkem 9 jedinců (9,7 %) přiznalo, že by v azylovém domě nikdy nechtělo bydlet. Jedna osoba k tomuto dotazu odpověděla, že není společenský bezdomovec.

Vzhledem ke kapacitě azylových domů regionu, jehož popis uvádím v teoretické části práce (viz podkapitola 4.4), vyvstává podnět k zamyšlení, neboť nejčastějším důvodem, proč osoba bez přístřeší nevyužívá jim určené pobytové sociální služby, se jeví jejich plná kapacita, což by mohlo být impulzem k navýšení nízkého počtu lůžek v těchto zařízeních.

Graf 12. Využívání jiných sociálních služeb

Tabulka 12. Využívání jiných sociálních služeb

Sociální služba	Celkem	Celkem v %
noclehárna	0	0,0
sociální poradenství	0	0,0
nízkoprahové denní centrum	0	0,0
žádné	93	100
jiné	0	0,0
Σ	93	100

Z výše prezentované tabulky 12 vztahující se k využívání i jiných sociálních služeb určených osobám bez přístřeší lze vyčíst, že všichni respondenti - 93 (100 %) uvedli variantu žádné. Z odpovědí je zřejmé, že ani jeden z dotázaných nevyužil nabídku sociálních služeb, které jsou poskytovány osobám bez přístřeší.

Ze závěrů je patrný alarmující fakt, že ani jeden respondent nevyužíval žádnou sociální službu. Jelikož mě zajímaly důvody jejich nevyužívání ze strany oslovených, rozhodla jsem se pro doplnění této skutečnosti. Analýza dokumentů mi poskytla jmenný seznam jedinců, kteří

spolupracovali při mém šetření. Náhodně jsem vybrala 26 z nich a dodatečně je osobně oslovila při vyřizování dávek k upřesnění důvodů, jež je vedly k nevyužívání jiných sociálních služeb určených osobám bez přístřeší. Jako jednu z příčin uvedli nedostupnost noclehárny, která je od lokality empirického šetření vzdálena nejméně 20 km a disponuje pouze 10 lůžky pro celý okres Bruntál (viz podkapitola 4.4). Dalším důvodem pak byla jejich neinformovanost, neboť o možnosti využít sociálního poradenství či nízkoprahového denního centra vůbec nevěděli.

6.2 Výsledek analýzy dat

Cílem empirického šetření bylo zjistit, kolik osob pobírajících dávku pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí se nachází bez přístřeší, zda jsou tyto osoby v evidenci registrované nezaměstnanosti, jestli je dávka pomoci v hmotné nouzi jediným zdrojem jejich příjmů a z jakého důvodu nevyužívají pobytové služby určené pro osoby bez přístřeší.

V souladu s cílem bakalářské práce jsem na základě empirického šetření zjistila celkový počet osob pobírajících dávku pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí, jež měly uvedenu formu bydlení bez přístřeší. Jednalo se o 102 osob bez přístřeší, z nichž převážnou část tvořili osamělí, svobodní muži.

Z analýzy dat dále vyplynulo, že všechny osoby bez přístřeší byly vedeny v evidenci registrované nezaměstnanosti na úřadě práce a nepobíraly podporu v nezaměstnanosti. Nejvíce z nich setrvalo ve stavu dlouhodobé nezaměstnanosti nad 24 měsíců.

Empirické šetření dále odhalilo, že u převážné většiny osob bez přístřeší tvořila dávka pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí jediný zdroj jejich příjmů, a to ve výši životního minima. V souladu s teoretickou částí práce pak byla potvrzena i skutečnost týkající se motivačních nástrojů systému pomoci v hmotné nouzi. Osoby, které si zvýšily příjem vlastní

prací, byly oproti jedincům setrávajícím pouze na dávkách v hmotné nouzi zvýhodněny a zlepšila se tak jejich celková finanční situace.

Formou dotazníkového šetření byla rozkryta i místa noclehu osob bez přístřeší. Nejvíce respondentů sdělilo, že náhodně přespává u různých známých, nejméně pak uvedlo jako místo noclehu stan. Nejčastěji zaznamenaný důvod nevyužívání pobytových sociálních služeb určených osobám bez přístřeší byla plná kapacita. Menší část respondentů volila variantu uplynutí sjednané doby ubytování. Několika osobám nevyhovovala přísná pravidla pro ubytované, popřípadě s nimi nemohla být uzavřena smlouva pro jejich předchozí porušení. Sami jedinci do dotazníku dále uvedli, že je v azylovém domě špatná společnost lidí či by v azylovém domě nikdy nechtěli bydlet. Z odpovědí probandů dále vyplynulo, že ani jedna z osob bez přístřeší nevyužívala jiné sociální služby určené pro tuto cílovou skupinu jedinců. Dodatečným šetřením u vybrané skupiny osob bylo zjištěno, že jiné sociální služby nevyužily z důvodu jimi stanovené velké vzdálenosti noclehárny s omezenou kapacitou lůžek a dále neznalosti týkající se možnosti patřičných sociálních služeb využít.

Závěr

Bakalářskou práci jsem věnovala osobám bez přístřeší pobírajících dávku pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí. V teoretické části práce jsem vymezila obor sociální politiky a současně vybrané pojmy vztahující se k problematice osob bez přístřeší. Dále jsem definovala systém pomoci v hmotné nouzi a jednotlivé dávky poskytované v rámci tohoto systému. V následující části jsem charakterizovala nezaměstnanost, její typy a důsledky. Poslední úsek práce byl zaměřen na samotné osoby bez přístřeší a jim určené sociální služby a zařízení. V teoretické části práce jsem zmínila Koncepti prevence a řešení problematiky bezdomovství v ČR do roku 2020 a Koncepti dostupného bydlení.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, kolik osob pobírajících dávku pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí se nachází bez přístřeší, zda jsou tyto osoby v evidenci registrované nezaměstnanosti, jestli je dávka pomoci v hmotné nouzi jediným zdrojem jejich příjmů a z jakého důvodu nevyužívají pobytové služby určené pro osoby bez přístřeší.

V souladu s cílem práce jsem provedla empirické šetření, a to za pomoci analýzy dokumentů a dotazníkového šetření. Prostřednictvím získaných dat byl zjištěn celkový počet osob nacházejících se bez přístřeší pobírajících dávku pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí. Z šetření dále vyplynuly údaje související s jejich evidencí v registrované nezaměstnanosti, finanční situací a důvody, pro které nevyužívaly patřičné sociální služby, čímž se podařilo všechny cíle práce naplnit.

Získaná data mohou sloužit poskytovatelům sociálních služeb, sociálním pracovníkům či referentům, jež při výkonu své profese přicházejí do styku s osobami bez přístřeší, a to zejména ve vymezené oblasti empirického šetření.

Seznam použité literatury a pramenů

Literatura:

ARNOLDOVÁ A. *Sociální zabezpečení I*. Praha: Grada, 2012.

BECK P., NIEDERLE P., HACAPERKOVÁ D., KRÁLOVÁ J. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky pro osoby se zdravotním postižením*. Olomouc: Anag, 2012.

BROŽOVÁ D. *Kapitoly z ekonomie trhů práce*. Praha: Oeconomica VŠE, 2006.

BŘESKÁ N., VRÁNOVÁ L. *Dávky pomoci v hmotné nouzi*. Olomouc: Anag, 2008.

BUCHTOVÁ B., ŠMAJS J., BOLELOUCKÝ Z. *Nezaměstnanost*. Praha: Grada, 2013.

DISMAN M., *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 2002.

HRADECKÝ I. a kol. *Definice a typologie bezdomovství*. Praha: Naděje, 2007.

HRADEČTÍ I. a V. *Bezdomovství – extrémní vyloučení*. Praha: Naděje, 1996.

JANDOUREK J. *Slovník sociologických pojmů*. Praha: Grada, 2012.

KLIKOVÁ CH., KOTLÁN I. a kol. *Hospodářská politika a praxe*. Ostrava: Sokrates, 2006.

KOLDINSKÁ K. *Sociální právo*. Praha: C. H. Beck, 2007.

KREBS V. a kol. *Sociální politika*. Praha: Aspi, 2007.

MAREK J., STRNAD A., HOTOVCOVÁ L. *Bezdomovectví: v kontextu ambulantních sociálních služeb*. Praha: Portál, 2012.

MAREŠ P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998.

MATOUŠEK O. a kol. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005.

MATOUŠEK O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008.

POTŮČEK M., *Sociální politika*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995.

PRŮDKOVÁ T., NOVOTNÝ P. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008.

TOMEŠ I. *Sociální politika teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha: Socioklub, 2001.

TOMEŠ, I. *Obory sociální politiky*. Praha: Portál, 2011.

TOMEŠ, I. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2004.

Právní předpisy:

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 389/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.

Internetové odkazy:

Registr poskytovatelů sociálních služeb. Dostupný z:
[http://iregistr.mpsv.cz/socreg/vitejte.fw.do;jsessionid=F141D2F83DBD25B
ABEFAA885B7A53460.node1?SUBSESSION_ID=1422817259539_1](http://iregistr.mpsv.cz/socreg/vitejte.fw.do;jsessionid=F141D2F83DBD25BABEFAA885B7A53460.node1?SUBSESSION_ID=1422817259539_1)
[on-line].[cit. 4. 7. 2014]

Armáda spásy. Dostupný z:
<http://www.armadaspasy.cz/krnov> [on-line].[cit. 4. 6. 2014]

Slezská diakonie. Dostupný z:
<http://www.slezskadiakonie.cz/kontakty/strediska-sd-dle-oblasti>
[on-line].[cit. 5. 7. 2014]

Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovství v ČR do roku 2020. Dostupný z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/16157/koncepce.pdf>
[on-line]. [cit. 20. 8. 2014]

Koncepce dostupného bydlení, Dostupný z: <http://www.mpsv.cz/cs/20153>
[on-line]. [cit. 31. 1. 2015]

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

1. Počet osob bez přístřeší
2. Rozdělení dle pohlaví
3. Věková struktura
4. Dosažené vzdělání
5. Rodinný stav
6. Délka nezaměstnanosti
7. Nárok na podporu v nezaměstnanosti
8. Příjem
9. Výše příspěvku na živobytí
10. Místo noclehu
11. Důvody nevyužívání pobytové sociální služby
12. Využívání jiných sociálních služeb

Seznam grafů

1. Počet osob bez přístřeší
2. Rozdělení dle pohlaví
3. Věková struktura
4. Dosažené vzdělání

5. Rodinný stav
6. Délka nezaměstnanosti
7. Nárok na podporu v nezaměstnanosti
8. Příjem
9. Výše příspěvku na živobytí
10. Místo noclehu
11. Důvody nevyužívání pobytové sociální služby
12. Využívání jiných sociálních služeb

Přílohy

Příloha č. 1

Dotazník

Vážená paní, vážený pane,

chtěla bych Vás touto cestou požádat o vyplnění dotazníku, který bude sloužit jako podklad ke zpracování bakalářské práce. Jsem studentkou třetího ročníku Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, obor Sociální práce. **Vyplnění dotazníku je anonymní** a veškeré zjištěné informace budou použity pouze pro účely bakalářské práce.

Předpokládaný čas vyplnění: 7 - 10 minut.

Pokyny k vyplnění:

1. Na otázku číslo 1 volně odpovězte – odpověď vepište na volný řádek.
2. U otázky číslo 2 a 3 zvolte z nabízených možností, Vámi vybranou odpověď označte křížkem, popřípadě slovy doplňte.

Předem Vám děkuji za spolupráci, Vaši ochotu a čas.

Lenka Měrková

1. Kde v současné době „přespáváte“?

.....

2. Proč nevyužíváte ubytování – pobytovou sociální službu azylového domu popřípadě domu na půl cesty?

- plná kapacita
- přísná pravidla pro ubytované
- uplynutí sjednané doby ubytování
- neuzavření smlouvy pro předchozí ukončení poskytování služby pro porušování pravidel
- jiný důvod.....

3. Využíváte jiné sociální služby určené pro osoby bez přístřeší?

- noclehárnu
- sociální poradenství
- nízkoprahové denní centrum
- jiné, uveďte které.....
- žádné

Anotace

Jméno a příjmení autora: Lenka Měrková, DiS.

Název katedry a fakulty: Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie, Filozofická fakulta

Název bakalářské práce: Analýza situace příjemců příspěvku na živobytí bez přístřeší ve správním obvodu kontaktního pracoviště Úřadu práce v Bruntále

Vedoucí práce: Mgr. Bc. Zbyněk Vočka

Počet znaků: 77 306

Počet příloh: 1

Počet použitých zdrojů: 39

Klíčová slova: Osoby bez přístřeší, dávky pomoci v hmotné nouzi, nezaměstnanost, sociální služby, sociální politika.

Klíčová slova v angličtině: Homeless people, benefits in material distress, unemployment, social services, social policy.

Anotace:

Bakalářská práce pojednává o osobách bez přístřeší pobírajících dávku pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí. Cílem předložené práce je zjistit, kolik osob pobírajících dávku pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí se nachází bez přístřeší, zda jsou tyto osoby v evidenci registrované nezaměstnanosti, jestli je dávka pomoci v hmotné nouzi jediným zdrojem jejich příjmů a z jakého důvodu nevyužívají pobytové služby určené pro osoby bez přístřeší. Teoretická část se zabývá systémem pomoci v hmotné nouzi, nezaměstnaností a registrovanými sociálními

službami. Empirická část analyzuje situaci, ve které se nacházejí osoby bez přístřeší v rámci vymezeného regionu, a to analýzou dokumentů doplněnou o dotazníkové šetření.

Anotace v angličtině:

This bachelor thesis discusses people without shelter who are beneficiaries of benefits in material distress (living allowance). The aim of this work is to find out how many people receiving benefits in material distress (living allowance) are currently without shelter, if these people are registered as unemployed, if benefit in material distress is the only source of their income and why they do not use residential services for homeless people. Theoretical part deals with the system of benefits in material distress, unemployment and registered social services. Empirical part analyzes the situation in which homeless people in the given region find themselves by the means of document analysis and surveys.